

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

Erika Jablonskytė

Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės
Akademijos ir Samylų seniūnijose: situacija ir perspektyvos

Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas

Vadovas

doc. dr. Aleksandras Patapas

Vilnius, 2015

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

Erika Jablonskytė

Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės
Akademijos ir Samylų seniūnijose: situacija ir perspektyvos

Magistro baigiamasis darbas

621N71001

Vadovas

_____ doc. dr. *Aleksandras Patapas*

2015 – 03 - 26

Recenzentas

2015 - .. - ..

Atliko VAmns3 - 01

_____ stud. E. Jablonskytė

2015 – 03 - 26

VILNIUS, 2015

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. SENIŪNIJOS IR SENIŪNO VIETOS, SAVIVALDOS INSTITUCINĖJE SISTEMOJE, PROBLEMINIAI ASPEKTAI.....	9
1.1 Vietos savivaldos, savivaldybės sampratų turinys	9
1.2 Savivaldybės organizacinės struktūros ypatumai	11
1.3 Seniūnijos teisinio reguliavimo pokyčių, 1994 – 2013 metais Lietuvoje, analizė	15
1.4 Seniūno teisinio statuso formavimasis Lietuvoje 1994 - 2013 metais	19
1.5 Seniūno funkcijos, jų įgyvendinimo trukdžiai.....	21
1.6 Seniūno ir vietos bendruomenių santykių problemiškas	24
1.6.1 Vietos bendruomenės, seniūnaitijos, seniūnaičio ir bendruomeninių organizacijų sampratų tarpusavio ryšys	26
1.6.2 Seniūno teisinis santykis su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir jų atstovais – seniūnaičiais.....	28
1.6.3 Seniūno teisinis santykis su bendruomeninėmis organizacijomis	30
2. SENIŪNO FUNKCIJŲ ĮGYVENDIMO KAUNO RAJONO SAVIVALDYBĖS AKADEMIJOS IR SAMYLŲ SENIŪNIJOSE TYRIMO METODOLOGIJA	33
2.1 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijų charakteristika	33
2.2 Tyrimo metodų pagrindimas, tyrimo organizavimas ir įgyvendinimas	35
3. SENIŪNO FUNKCIJŲ ĮGYVENDIMO KAUNO RAJONO SAVIVALDYBĖS AKADEMIJOS IR SAMYLŲ SENIŪNIJOSE TYRIMAS	38
3.1 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnų funkcijų įgyvendinimo analizė, remiantis veiklos ataskaitomis.....	38
3.2 Tyrimo duomenų analizė	40
3.2 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijų palyginimas, remiantis gautais tyrimo rezultatais	45
IŠVADOS.....	49
PASIŪLYMAI	51
BIBLIOGRAFIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	53
ANOTACIJA	57
ANNOTATION	58
SANTRAUKA	59
SUMMARY	60
PRIEDAI.....	61

Lentelių sąrašas

Lentelė 1 Seniūnijų teisinio reguliavimo pokyčiai 1990 – 2013 metais (<i>sudaryta darbo autorės</i>)	16
Lentelė 2 Seniūno funkcijos, užtikrinančios seniūno ir vietos gyventojų bendradarbiavimą (<i>sudaryta darbo autorės</i>)	23
Lentelė 3 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijos ekspertų charakteristika	37
Lentelė 4 2014 metais Akademijos ir Samylų seniūnijose įgyvendintų seniūnų funkcijų palyginimas (<i>sudaryta darbo autorės</i>)	39
Lentelė 5 Koreliacinė lentelė (<i>sudaryta darbo autorės</i>)	62

Paveikslų sąrašas

1 pav. Savivaldybių institucinės struktūros principinis modelis, taikomas Lietuvoje nuo 2003 metų..	13
2 pav. Seniūnijos vieta savivaldos institucinėje sistemoje	14
3 pav. Kauno rajono savivaldybės seniūnijų žemėlapis	33

IVADAS

Temos aktualumas. Jau gerus du dešimtmečius Lietuvoje siekiama sukurti demokratinėmis vertybėmis paremtą valstybės valdymą. Nuo pat Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo 1990 metais ieškoma būdų, kaip patenkinti kuo didesnės dalies piliečių lūkesčius ir sukurti prielaidas visuomenei aktyviau įsitraukti į valstybės valdymą. Vienas iš pagrindinių žingsnių buvo administracinė decentralizacija, kurios metu dalis centrinių valdymo subjektų įgaliojimų, atsakomybės ir finansinių išteklių buvo perskirstyti tarp skirtingų viešojo valdymo lygių subjektų. Savivaldybėms suteikta daugiau autonomijos ir galimybių priimti sprendimus savo nuožiūra. Tačiau tai buvo nepakankama prielaida gyventojams aktyviau dalyvauti valdyme. Savivaldybės nesugeba išsiaiškinti visų savivaldybės gyventojų poreikių, ypač toliau nuo miesto ar rajono centro nutolusios gyvenvietės turi mažiau galimybių atskleisti gyvenamosiose vietovėse egzistuojančias problemas. Dėl šios priežasties svarbus žingsnis buvo seniūnijų steigimas. Iki 1995 metų egzistavusias žemesniosios pakopos savivaldybes – apylinkes, miesto tipo gyvenvietes, rajoninio pavaldumo miestus - pakeitė seniūnijos, kurių pagrindinė paskirtis - užtikrinti glaudų bendradarbiavimą tarp vietos valdžios ir gyventojų. Seniūnijos vadovas – seniūnas veikia kaip tarpininkas tarp vietos bendruomenių ir savivaldybės institucijų.

Siekiant dar labiau sustiprinti gyventojų galimybes dalyvauti valdyme, 2008 metais buvo įtvirtinta nauja gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovo – seniūnaičio institucija. Seniūnijos teritorija suskirstyta į mažesnius teritorinius vienetus – seniūnaitijas. Seniūnams sudarytos prielaidos bendradarbiaujant su seniūnaisiais įsigilinti į jų aptarnaujamos teritorijos gyventojų poreikius, skatinti bendruomenių iniciatyvas. Tačiau, nors seniūnijos ir yra bendruomenės traukos centras, tačiau vis dažniau diskutuojama dėl seniūnijų reikalingumo apskritai. Vyrauja skirtingos nuomonės dėl seniūnijos ir seniūno vaidmens vietos savivaldos institucinėje sistemoje, jų funkcijų ir indėlio į valdymo efektyvumą. Dažnas atvejis, kai dėl savarankiškumo bei finansinės nepriklausomybės stokos seniūnijų funkcijos nėra įgyvendinamos visa apimtimi.

Temos iširtumas. Savivaldybių institucinę struktūrą bei seniūnijas plačiau analizavo A. Astrauskas. Jis savo moksliniuose straipsniuose nagrinėjo seniūnijas raidos aspektu, siekė atskleisti vykusių pokyčius seniūnijose. V. Staponienė ir G. Žilinskas analizavo seniūnijos teisinio reglamentavimo ypatumus. Taip pat svarbu paminėti A. Belažantį, kuris savo darbuose daug dėmesio skyrė seniūnijų vystymosi galimybėms tirti. Nefas S. apibrėžė funkcionalios bendruomenės sąvoką, atliko daug praktinių tyrimų, susijusių su vietos bendruomenėmis. Mačiulytė J. ir Ragauskas P. tyrinėjo su vietos savivalda susijusius aspektus, gyventojų dalyvavimo vietos valdyme galimybes.

Darbo naujumas. Nepaisant to, kad mokslininkai skiria nemažai dėmesio seniūnijos ir seniūno statusui analizuoti, tačiau trūksta darbų apie tai, kaip realiai yra įgyvendinamos seniūno funkcijos, ar yra atotrūkis tarp įstatymuose reglamentuojamų ir realizuojamų funkcijų. Taip pat nėra aišku, ar yra užtikrinamas bendradarbiavimas tarp seniūnų ir vietos bendruomenių. Darbe bus siekiama išanalizuoti seniūno funkcijų apimtį ir realias jų įgyvendinimo galimybes, seniūno santykį su vietos bendruomenėmis. Šiam tikslui pasiekti pasitelkiant Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijas. Siekiant įgyvendinti darbo tikslą, bus analizuojama ne tik seniūnaičių, bendruomeninių organizacijų, bet ir pačių seniūnų patirtis.

Problema. Atotrūkis tarp seniūno funkcijų įstatyminio pagrindo ir realaus tų funkcijų įgyvendinimo. Ar Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose yra atotrūkis tarp seniūno funkcijų įstatyminio pagrindo ir realaus tų funkcijų įgyvendinimo?

Darbo objektas. Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose.

Darbo tikslas. Išanalizuoti seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes Akademijos ir Samylų seniūnijose, atskleisti egzistuojančias problemas bei pateikti būdus jas spręsti.

Hipotezė. Nepakankamas seniūno ir vietos bendruomenių santykių teisinis reglamentavimas lemia tai, kad seniūno funkcijos yra įgyvendinamos tik iš dalies.

Uždaviniai.

1. Apibrėžti pagrindinius teorinius aspektus, susijusius su vietos savivalda Lietuvoje.
2. Išanalizuoti seniūnijos ir seniūno vietą savivaldos institucinėje sistemoje, teisinio reguliavimo pokyčius, įvykusius per pastaruosius dešimtmečius.
3. Išsiaiškinti seniūno teisinį santykį su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir bendruomeninėmis organizacijomis.
4. Remiantis teorine darbo dalimi atlikti tyrimą ir nustatyti, ar yra atotrūkis tarp seniūnų funkcijų įstatyminio pagrindo ir realaus tų funkcijų įgyvendinimo, išsiaiškinti su funkcijų įgyvendinimu susijusias problemas ir būdus jas spręsti.

Tyrimo metodai. Teorinėje baigiamojo magistro darbo dalyje bus remiamasi lyginamuoju istoriniu bei dokumentų turinio analizės metodais. Analizuojami moksliniai straipsniai, publikacijos bei teisės aktai.¹ Praktinėje darbo dalyje bus naudojamosi kokybiniu tyrimo metodu. Tyrimo duomenys bus renkami naudojantis struktūrizuotu interviu.² Vėliau duomenys bus analizuojami remiantis kokybine turinio analize, lyginamuoju bei aprašomuoju metodais.

¹ Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis. Šiauliai, 2005, 225 p.; Tidikis R. Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003, 409 p.

² Tidikis R. Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003.

Darbo struktūra. Baigiamasis magistro darbas sudarytas iš trijų skyrių. Pirmajame darbo skyriuje nagrinėjami teoriniai aspektai, susiję su vietos savivalda Lietuvoje, seniūnijos teisinio reguliavimo pokyčiais, seniūno teisinio statuso kitimu bei funkcijomis. Taip pat analizuojami seniūno ir vietos bendruomenių teisiniai santykiai, jų problemiškas. Remiamasi tokių autorių kaip: Astrauskas A., Nefas S., Mačiulytė J., Ragauskas P., Staponienė V., Žilinskas G. ir kt. moksliniais straipsniais. Taip pat teisės aktais: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vietos savivaldos įstatymu, ministrų nutarimais, savivaldybės tarybos sprendimais ir kt. Lietuvos ir užsienio internetiniuose tinklalapiuose pateikta informacija. Antrajame darbo skyriuje aprašoma tyrimo metodologija, kuria remiantis buvo organizuojamas bei atliekamas tyrimas. Trumpai pateikiamos analizuojamų seniūnijų charakteristikos bei tyrimo eiga. Trečiame darbo skyriuje analizuojami tyrimo metu gauti duomenys, atliekamas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijų palyginimas, remiantis gautais tyrimo rezultatais. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados bei pasiūlymai, taip pat literatūros sąrašas bei priedai.

1. SENIŪNIJOS IR SENIŪNO VIETOS, SAVIVALDOS INSTITUCINĖJE SISTEMOJE, PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Analizuojant seniūnijos ir seniūno vietos, savivaldos institucinėje sistemoje, probleminius aspektus, svarbu analizę pradėti nuo platesnių sąvokų, tokių kaip: vietos savivalda ir savivaldybė. Taip pat atskleisti savivaldybės organizacinės struktūros ypatumus. O tik vėliau pradėti išsamesnę analizę, kuri apima seniūniją ir seniūną. Būtent seniūnija yra smulkesnis savivaldybės administracinės struktūros vienetas, jos sudedamoji dalis. Svarbu išanalizuoti seniūnijos teisinio reguliavimo pokyčius, kurie lėmė ir seniūno statuso kitimą. Šie aspektai gali atskleisti buvusias ir esamas problemas, kurios turi įtakos seniūno funkcijų įgyvendinimui ir jų kokybės užtikrinimui. Taip pat negalima nuo seniūnijų atskirti ir dar smulkesnių darinių, tokių kaip: seniūnaitijos ir bendruomeninės organizacijos. Seniūno ir seniūnaitijos bei bendruomeninių organizacijų glaudus bendradarbiavimas turi įtakos vietos bendruomenės narių interesų įgyvendinimo užtikrinimui, skaidriam savivaldybės valdymui, bei savalaikiam seniūnijose kylančių problemų sprendimui.

1.1 Vietos savivaldos, savivaldybės sampratų turinys

„Pasaulyje vartojamai skirtingi terminai vietos savivaldai ir teritoriniams vienetams, turintiems savivaldos teisę, apibūdinti. Vokiečiai naudoja terminą – Selbstverwaltung, olandai – zelfbestuur, čekai – samosprava. Minėti terminai akcentuoja „vietos valdymo“ ir „administravimo autonomijos idėją“.“³ Didžiojoje Britanijoje egzistuoja dvi vietos savivaldos sampratos: vietinis valdymas (local government) ir vietinis administravimas (self-administration). Prancūzijoje apskritai nėra vietos savivalda termino, jo vietoje vartojami terminai municipalinė valdžia (pouvoir municipal) bei decentralizacija (decentralisation), tai procesas, kurio metu gyventojai renka atstovus į vietines institucijas, o toms institucijoms yra deleguojami įgaliojimai.⁴ Žvelgiant Europos sąjungos mastu, vietos savivaldos sąvoka yra apibrėžta Europos vietos savivaldos chartijoje: „vietos savivalda - tai vietinės valdžios organai įstatymų nustatytoje ribose turintys teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimant pilną atsakomybę ir vadovaujantis vietos gyventojų interesais.“⁵ „Vietos savivalda valstybėje (ypač unitarinėje) tarsi simbolizuoja „valdžios gražinimą žmonėms“, kai plėtojant demokratiją ir subsidiarų vietos valdžios ir visuomenės veikimą siekiama

³ Mačiulytė J., Ragauskas P. Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link. Vilnius: Versus aureus, 2007, 13 p.

⁴ Novikovas A. Vietos savivaldos esmė ir socialinė paskirtis visuomenėje, Jurisprudencija, t. 77(69), 2005, p. 58–64.

⁵ Europos vietos savivaldos chartija, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 82-2418.

bendrų tikslų.“⁶ Iš pateiktos sąvokos matome, kad esminiai vietos savivaldos aspektai yra vietinė valdžia, kuri turi teisę savo nuožiūra tvarkyti jai patikėtą viešųjų reikalų dalį, bei vietos gyventojų interesai, kuriais vietos valdžia turi vadovautis. Lietuvoje Respublikoje vietos savivaldos teisę laiduoja Konstitucija, o jos sąvoką apibrėžia Vietos savivaldos įstatymas⁷, kuriame numatyta, kad: „vietos savivalda – įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų bendruomenės, kuri turi Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, savitvarka ir savaveiksiškumas pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją.“⁸ Lyginant šias dvi sąvokas, matome, kad Europos vietos savivaldos chartijoje yra akcentuojama vietinės valdžios organų teisė tvarkyti viešuosius reikalus, o Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme pažymima valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų bendruomenės teisė savarankiškai tvarkytis. „Vietos savivalda yra kiekvienos demokratinės visuomenės sąlyga, atributas. „Būtent vietos savivaldos lygmeniu įmanoma visiškai įgyvendinti vieną iš pagrindinių demokratijos principų: visi veiksnūs piliečiai turi lygias teises ir galimybes dalyvauti bendruomenės reikalų valdyme.“⁹

Nuo vietos savivaldos negalime atsieti kitos svarbios sąvokos, tai – savivaldybė. Kaip ir vietos savivalda, taip ir savivaldybė (teritoniniai vienetai turintys savivaldos teisę) „Europoje taip pat vadinami skirtingai: anglosaksiškose šalyse – local authorities, Prancūzijoje – collectivités locales arba terrotales, Ispanijoje – entes territoriales, Portugalijoje – autarquias locais.“¹⁰ Lietuvoje, savivaldybės sąvoką apibrėžta Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje: „savivaldybė – įstatymo nustatytas valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurio bendruomenė turi Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per to valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų išrinktą savivaldybės tarybą ir jos sudarytas, jai atskaitingas vykdomąją ir kitas savivaldybės institucijas ir įstaigas. Savivaldybė yra viešasis juridinis asmuo.“¹¹ Svarbu paminėti, kad savivaldybės sąvoką nebuvo visuomet vienoda, nuo 1990 metų ji pasikeitė net kelis kartus. A. Astrauskas nagrinėjo savivaldybės sąvokos kitimą ir tai aprašė moksliniuose straipsniuose. *1990 m. priimtame Vietos savivaldos pagrindų įstatyme savivaldybės apibrėžimas atspindi savivaldybės kaip savivaldžios teritorinės žmonių bendruomenės (t. y. socialinio junginio) sampratą. Nuo 1995 m. iki šių dienų Vietos savivaldos įstatymuose (1994 m., 2000 m. ir 2008 m.) pateiktos sąvokos savivaldybę jau apibrėžia kaip savivaldų valstybės teritorijos administracinį vienetą. Įdomu, kad garsiajame 2002 m. gruodžio 24 d. nutarime Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas vietos savivaldybę ir vėl apibūdino kaip valstybės teritorijos administracinio vieneto žmonių bendruomenę, kuriai laiduota savivaldos teisė (tuo įtvirtindamas vietos savivaldybę kaip teritoriniu pagrindu organizuoto žmonių susivienijimo*

⁶ Kondratienė V. Vietos savivaldos sistemų teisinio reguliavimo mechanizmai, *Jurisprudencija*, Nr. 3(105), 2008, p. 60-66.

⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

⁸ Ten pat.

⁹ Novikovas A. Vietos savivaldos esmė ir socialinė paskirtis visuomenėje, *Jurisprudencija*, t. 77(69), 2005, p. 58-64.

¹⁰ Mačiulytė J., Ragauskas P. Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link. Vilnius: Versus aureus, 2007, 13 p.

¹¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

(*korporacijos samprata*).¹² Nepaisant to, kad savivaldybės sąvoka per daugelį metų keitėsi, tačiau savivaldybės visuomet turi bendrus bruožus:

- „savo teritoriją, kuri dažniausiai sudaro valstybės administracinį teritorinį vienetą;
- tam tikrą autonomijos lygį, įteisintą Konstitucijoje;
- valdžios institucijas, renkamas tiesioginiuose visuotiniuose tos teritorijos gyventojų rinkimuose;
- teisės aktų leidimo teisę. Teisiniai aktai leidžiami vietos savivaldybių teritorijoje sudarant valdžios institucijas, vykdančioms priskirtas kompetencijas ir naudojant finansinius resursus.¹³

Šie bruožai atsispindi ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme. Įvykę pokyčiai leidžia daryti prielaidą, kad dėl savivaldybės sampratos nėra vienareikšmiškai sutariama. Štai A. Astrauskas išskiria du skirtingus požiūrius į savivaldybę: platųjį ir siaurąjį. „Plačiuoju požiūriu savivaldybė – tai ypatinga žmonių bendruomenė (žmonių santalka, socialinė organizacija, socialinė grupė), tvarkanti dalį visuomenės bendrųjų reikalų.“¹⁴ „Tuo tarpu siauroju požiūriu savivaldybė – tai visuma žmonių specialių organizacijų (institucijų), vykdančių veiklą valstybės teritorijos dalyje, tvarkančių dalį visuomenės bendrųjų reikalų ir taip kryptingai veikiančių toje teritorijoje gyvenančius žmones bei jų socialines grupes.“¹⁵ Kalbant apie savivaldybę šiame darbe, vadovausimės plačiuoju požiūriu, kadangi akcentuojame būtent bendruomenės, ne tik savivaldybės institucijas.

Apibendrinant šias dvi sampratas, galime daryti išvadą, kad jos tarsi papildo viena kitą. Vietos savivalda yra valstybės teritorinio administracinio vieneto bendruomenėms laiduota teisė pačioms tvarkytis tiek, kiek tai neprieštarauja įstatymams ir Konstitucijai, o savivaldybė – tai valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurio bendruomenė naudojasi savivaldos teise per savivaldybės institucijas ir įstaigas.

1.2 Savivaldybės organizacinės struktūros ypatumai

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nuolatiniai pokyčiai vyksta ne atsitiktinai, o siekiant užtikrinti efektyvų savivaldybės ir jos įstaigų funkcionavimą, didinti galimybes gyventojams dalyvauti vietos reikalų tvarkyme, sukurti prielaidas kuo skaidresnei savivaldybės veiklai ir jos veiklos kontrolei užtikrinti. Svarbūs pokyčiai įvyko 2002 metais gruodžio 24 d., kai Lietuvos Respublikos

¹² Astrauskas A. Vietos savivaldos raida Lietuvoje 1990 – 2010 metais, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 2, 2011, p. 283-298.

¹³ Mačiulytė J., Ragauskas P. Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link. Vilnius: Versus aureus, 2007, 13 p.

¹⁴ Astrauskas A. Optimalaus Lietuvos savivaldybių institucinės struktūros modelio paieška, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 8, 2004, p. 9 – 24.

¹⁵ Ten pat, 11 p.

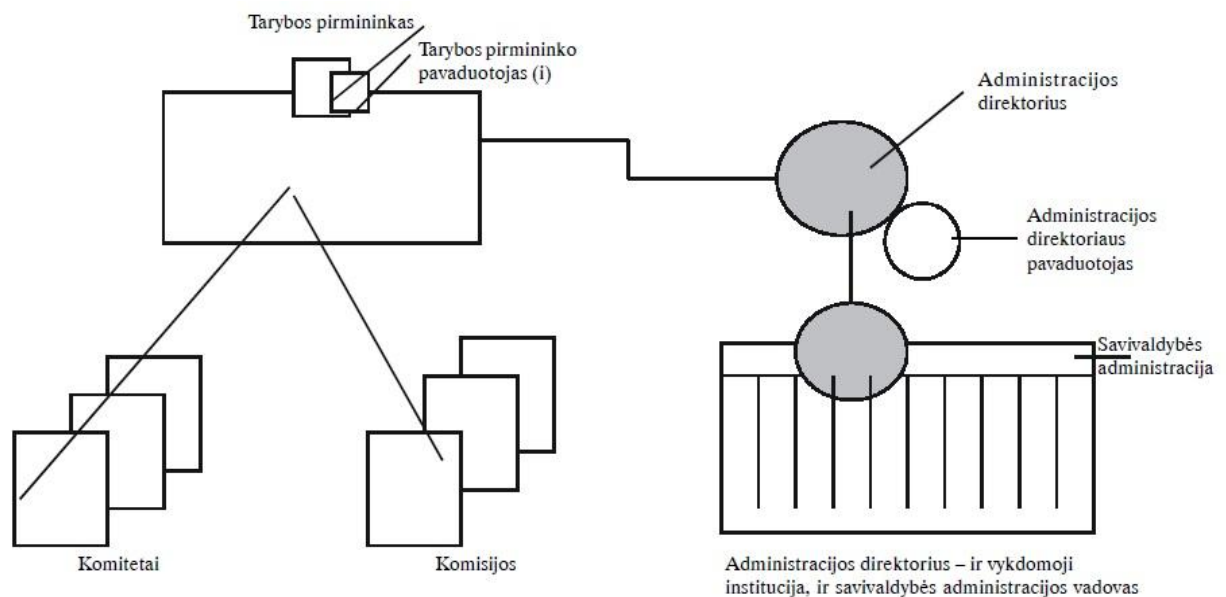
Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą, kuriame buvo konstatuota, kad Vietos savivaldos įstatymo nuostatos, susijusios su savivaldybių vykdomųjų institucijų įgaliojimais, jų sudarymu bei santykiais su atstovaujamosiomis valdžios institucijomis, neatitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijos. Konstitucinis teismas pažymėjo tai, kad „pagal Vietos savivaldos įstatymo 18 straipsnio 1 dalį (2000 m. spalio 12 d. redakcija) savivaldybės taryba valdybą sudaro iš savivaldybės tarybos narių, reiškia, jog buvo nepaisoma Konstitucijoje įtvirtinto savivaldybių tarybų sudarytų vykdomųjų organų atskaitingumo savivaldybių taryboms bei savivaldybių tarybų viršenybės joms atskaitingų vykdomųjų organų atžvilgiu principų.“¹⁶ To pasėkoje „septynerius metus taikytą savivaldybių institucinės struktūros modelį su dviem vykdomosiomis institucijomis, būtinai sudarytomis iš savivaldybių tarybų narių, pakeitė kitas modelis, žinomas kaip savivaldybės tarybos ir administratoriaus modelis su viena vienasmane vykdomąja institucija, būtinai sudaryta ne iš tarybos narių.“¹⁷ Buvo panaikinta nuostata, kad savivaldybės vykdomąją instituciją sudaro savivaldybės meras bei savivaldybės valdyba. Kadangi savivaldybės valdyba buvo sudaroma iš savivaldybės tarybos narių, buvo neaiški atskaitomybė: savivaldybės valdybos nariai buvo atskaitingi patys sau t.y. savivaldybės tarybai. Dėl šios priežasties savivaldybės valdyba buvo panaikinta. Pakeisto Vietos savivaldos įstatymo nuostatos šiuo metu numato, kad savivaldybės institucijas sudaro: savivaldybės taryba (atstovaujamoji institucija) ir savivaldybės administracijos direktorius (vykdomoji institucija). Šie pokyčiai lėmė naujo savivaldybės institucinės struktūros modelio taikymą, kurį schematiškai pavaizdavo A. Astrauskas¹⁸ (1 pav., 13 psl.). Jis taikomas nuo 2003 metų, kai po minėto Konstitucinio teismo nutarimo buvo įvykdyti Vietos savivaldos įstatymo pakeitimai.

1 pav. (13 psl.) pavaizduotame modelyje matome, kad politinę valdžią savivaldybėje įgyvendina savivaldybės taryba. Tokį suvokimą suponuoja ir jau anksčiau aptarta savivaldybės sąvoka, kurioje pažymima, kad bendruomenėms laiduota savivaldos teisė yra įgyvendinama per tos bendruomenės išrinktus atstovus t.y. savivaldybės tarybą. Savivaldybės taryba yra atskaitinga gyventojams.

¹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr.49/2000 „Dėl savivaldos atstovaujamųjų ir vykdomųjų institucijų kompetencijos“, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 19-828.

¹⁷ Astrauskas A. Optimalaus Lietuvos savivaldybių institucinės struktūros modelio paieška, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 8, 2004, p. 9 – 24.

¹⁸ Ten pat.

1 pav. Savivaldybių institucinės struktūros principinis modelis, taikomas Lietuvoje nuo 2003 metų (Astrauskas A., 2004)¹⁹

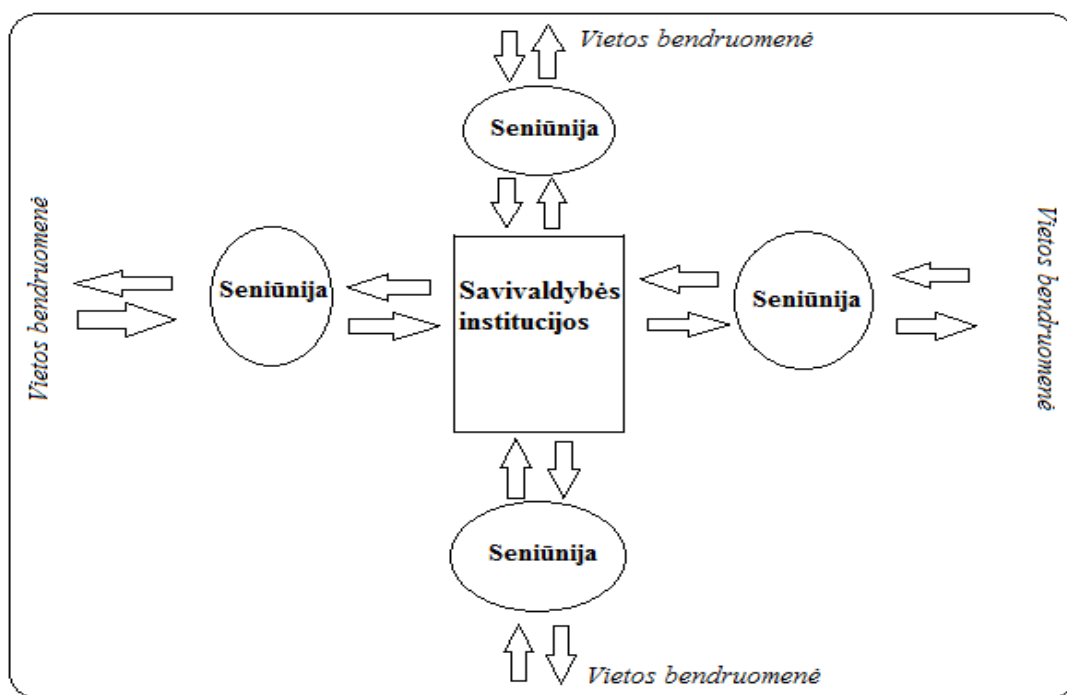
Tuo tarpu vykdomoji savivaldybės institucija yra savivaldybės administracijos direktorius bei jo pavaduotojai. Savivaldybės administracijos direktorius pavaldus savivaldybės tarybai, atskaitingas savivaldybės tarybai ir merui. Galioja savivaldybės tarybos viršenybės vykdomajai institucijai principas. Dėl šios priežasties savivaldybės vykdomoji institucija vykdydama savo funkcijas negali primesti savo valios savivaldybės tarybai.

Analizuojant seniūnijos ir seniūno vietą savivaldos institucinėje sistemoje turime smulkiau aptarti savivaldybės administraciją, nes iš aukščiau aptartos schemos matoma, kad savivaldybės administracija tampriai susieta su savivaldybės vykdomąja institucija, tačiau jos statusas skiriasi. Svarbu paminėti, kad savivaldybės vykdomoji institucija nėra nei savivaldybės tarybos struktūrinis darinys, nei viešojo administravimo įstaiga, tuo tarpu savivaldybės administracija turi savivaldybės įstaigos statusą. Remiantis Vietos savivaldos įstatymo 30 straipsniu, savivaldybės administracija apibrėžiama kaip „savivaldybės įstaiga, kurią sudaro struktūriniai padaliniai, į struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai ir savivaldybės administracijos filialai – seniūnijos (savivaldybės administracijos struktūriniai teritoriniai padaliniai)“²⁰. Skirtingai nei savivaldybės institucinę struktūrą, savivaldybės administracijos struktūrą savivaldybės gali koreguoti savo nuožiūra. Minėtame straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad šiuos įgaliojimus turi savivaldybės taryba. Savivaldybės administracijos direktoriaus siūlymu gali būti tvirtinami ir keičiami veiklos nuostatai, administracijos struktūra, darbo užmokesčio fondas, didžiausias leistinas valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių užmokestį iš savivaldybės biudžeto skaičius.

¹⁹ Astrauskas A. Optimalaus Lietuvos savivaldybių institucinės struktūros modelio paieška, Viešoji politika ir administravimas, Nr. 8, 2004, p. 9 – 24.

²⁰ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

Kalbant konkrečiai apie seniūnijas, turime pabrėžti tai, kad seniūnijos aptarnaujama teritorija yra gerokai mažesnė nei savivaldybės, todėl seniūnijose paprasčiau ir lengviau išsiaiškinti egzistuojančias problemas, vietos gyventojų poreikius, taip pat gyventojams su seniūnijų pagalba yra paprasčiau ištraukti į vietos reikalų tvarkymą. O tai skatina gyventojus labiau pasitikėti priimamais sprendimais, lengviau priimti pokyčius.²¹ Žemiau pateiktoje schemoje pavaizdavome seniūnijos vietą savivaldos institucinėje sistemoje, jų tarpusavio ryšius su vietos bendruomenėmis bei savivaldybės institucijomis.

2 pav. Seniūnijos vieta savivaldos institucinėje sistemoje (sudaryta darbo autorės)²²

Remiantis Vietos savivaldos įstatymu, galime teigti, kad seniūnijos sąveikauja ne tik su savivaldybės institucijomis, bet ir vietos gyventojais, tai patvirtina teiginį, kad seniūnija yra tarpinė grandis tarp vietos gyventojų ir savivaldybės. Kitas svarbu aspektas tas, kad seniūnijos yra savivaldybės administracijos filialai, kurie įsteigti skirtingose vietovėse ir aptarnauja konkrečios savivaldybės teritorijos gyventojus. Taip gyventojams sukuriama sąlyga naudotis seniūnijos teikiamomis paslaugomis gyvenamojoje vietovėje. Tai ypač aktualu nuo miesto centro nutolusioms gyvenvietėms.

Apibendrinant, galime daryti prielaidą, kad institucinė savivaldybių struktūra yra vienoda visose Lietuvos savivaldybėse, nes atstovaujamoji ir vykdomoji institucijos apibrėžia Vietos

²¹ Irvin R.A, Stansbury J, Citizen Participation in Decision Making:

Is It Worth the Effort?, 2004, 55 p. < http://www.readcube.com/articles/10.1111%2Fj.1540-6210.2004.00346.x?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1 >, žiūrėta (2015 12 01)

²² Sudaryta darbo autorės remiantis: Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290 ir Astrauskas A. Optimalaus Lietuvos savivaldybių institucinės struktūros modelio paieška, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 8, 2004, p. 9 – 24.

savivaldos įstatymas. Tačiau organizacinę savivaldybės struktūrą, kiekviena savivaldybė gali koreguoti savo nuožiūra, priklausomai nuo savivaldybės poreikių. Seniūnijos yra savivaldybės administracijos filialai, kurie steigiami savivaldybės teritorijoje. Seniūnijos yra vietinės valdžios organai, kurie yra arčiausiai gyventojų, tai ypatingai svarbu toliau nuo savivaldybės centro nutolusių rajonų gyventojams. Jos atlieka tarpinį vaidmenį tarp vietos gyventojų ir savivaldybės institucijų.

1.3 Seniūnijos teisinio reguliavimo pokyčių, 1994 – 2013 metais Lietuvoje, analizė

Seniūnijos sąvoką ir teisinį statusą apibrėžia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. Šiuo metu galiojančioje aktualioje minėto įstatymo redakcijoje seniūnija apibrėžiama kaip „savivaldybės administracijos filialas, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje“. Tokia seniūnijos sąvoka formavosi nuolat keičiant ir tobulinant Vietos savivaldos įstatymą, siekiant sukurti prielaidas vietos gyventojams ištraukti į vietos reikalų tvarkymą. Todėl svarbu analizuoti, kaip metams bėgant keitėsi seniūnijos teisinis reguliavimas, kas paskatino vienokius ar kitokius pokyčius.

Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę 1990 metais tokių teritorinių darinių kaip seniūnijos apskritys nebuvo. „Pagal teritorijos dydį ir skaičių sąlyginai joms galima prilyginti tuo metu veikusias 423 apylinkes. Tačiau nuo dabartinių seniūnijų jos iš esmės skyrėsi tuo, kad to laikotarpio apylinkėms buvo garantuota vietos savivaldos teisė.“²³ „1995 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos vietos savivaldos ir Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymams, buvo suformuotos apskritys, savivaldybės ir seniūnijos.“²⁴ Tai buvo pirmasis žingsnis link subsidiarumo principo vietos lygmeniu įgyvendinimo. Buvo siekiama vietos valdžios institucijas priartinti arčiau gyventojų. Nepaisant to, tik 1998 metų Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje seniūnijos sąvoka buvo atskirai apibrėžta. Įstatymas numatė, kad „seniūnija - tarybos nustatyta ir seniūnui administruoti priskirta savivaldybės teritorijos dalis.“ Nebuvo numatytos nei seniūnijos įgyvendinamos funkcijos, nei teisiniai įgaliojimai. Didesnis dėmesys buvo skiriamas seniūno teisiniam statusui apibrėžti. Dabartinis seniūnijos statusas buvo įvirtintas tik 2000 metų spalio 12 d. naujoje Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje, kurioje seniūnijai ir seniūnui buvo skirtas atskiras įstatymo straipsnis. Minėto įstatymo 30 straipsnyje seniūnijos sąvoka apibrėžiama: „seniūnija - savivaldybės administracijos struktūrinis teritorinis padalinys, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje.“²⁵ Taip pat buvo numatytos ir seniūnijos funkcijos, kurios suteikė seniūnijai aiškia veiklos kryptį. Svarbu paminėti, kad atsirado punktas, jog seniūnija gali turėti sąskaitą banke. Šie pakeitimai

²³ Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 1, 2012, p. 117-128.

²⁴ Baležantis A. Seniūnijos vystymo problemų analizė, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 24, 2008, p. 72-78.

²⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 91-2832.

susiję su Europos Sąjungos Vietos savivaldos chartija, kurią Lietuvos Respublikos Seimas ratifikavo 1999 metais. Šis žingsnis sudarė prielaidas tolimesniam vietos savivaldos institucinės sistemos, teisinės bazės tobulinimui. Europos vietos savivaldos chartija pabrėžia piliečių teisę dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus, o šią teisę realizuoti padeda arčiausiai gyventojų esantys viešojo administravimo subjektai, šiuo atveju seniūnijos. Praeitame skyriuje buvo aptarti savivaldybių organizacinės struktūros ypatumai, kurie atskleidė savivaldybės organizacinės struktūros modelio kitimą. Struktūriniai pokyčiai palietė ir seniūnijas.

Lentelė 1 Seniūnijų teisinio reguliavimo pokyčiai 1990 – 2013 metais (*sudaryta darbo autorės*)²⁶

<p>1990 – 1995 metų laikotarpis</p>	<p>Seniūnijos nebuvo formuojamos</p>	<p>Pagal teritorijos dydį ir skaičių sąlyginai joms galima prilyginti tuo metu veikusias 423 apylinkes;</p> <p>Nuo dabartinių seniūnijų jos iš esmės skyrėsi tuo, kad to laikotarpio apylinkėms buvo garantuota vietos savivaldos teisė;²⁷</p>
<p>1995 – 2000 metų laikotarpis</p> <p>Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas</p> <p>(1994 07 07)</p>	<p>Seniūnija - tarybos nustatyta ir seniūnui administruoti priskirta savivaldybės teritorijos dalis</p>	<p>1995 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos vietos savivaldos ir Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymams, buvo suformuotos apskritys, savivaldybės ir seniūnijos;</p> <p>Apibrėžta seniūnijos sąvoka;</p> <p>Įstatyme neįtvirtintos seniūnijos funkcijos;</p>

²⁶ Sudaryta darbo autorės, remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 55-1049; *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 91-2832; *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

²⁷ Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 1, 2012, p. 117-128.

1 Lentelės tęsinys

<p>2000 – 2008 metų laikotarpis</p> <p>Lietuvos Respublikos vietos savivaldos pakeitimo įstatymas (2000 10 12)</p>	<p>Seniūnija - savivaldybės administracijos struktūrinis teritorinis padalinys, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje</p>	<p>Numatytos seniūnijos funkcijos;</p> <p>Atsirado nuostata, kad seniūnija gali turėti sąskaitą banke;</p>
<p>Laikotarpis nuo 2008 iki dabar</p> <p>Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (2008 09 15)</p>	<p>Seniūnija - savivaldybės administracijos filialas, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje</p>	<p>Seniūnija turi sąskaitą banke;</p> <p>Naikinant, steigiant seniūnijas, keičiant seniūnijų ribas savivaldybės taryba turi organizuoti gyventojų apklausą;</p>

Dar 2000 metų Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje numatyta, kad seniūnijos veiklą reglamentuoja savivaldybės mero patvirtinti seniūnijos veiklos nuostatai, tuo tarpu po 2002 metų Konstitucinio teismo nutarimo besikeičiant savivaldybės organizacinės struktūros modeliui ir 2003 metų pabaigoje įsigaliojus naujai Vietos savivaldos įstatymo redakcijai, už seniūnijos veiklos nuostatų tvirtinimą tapo atsakingas savivaldybės administracijos direktorius. Stiprinant seniūnijų galias ir siekiant įtraukti į valdymą vietos gyventojus minėtas įstatymas įtvirtino nuostatą, kad „seniūnijoje iš gyvenamųjų vietovių bendruomenės atstovų gali būti sudaroma patariamoji visuomeniniais pagrindais dirbanti seniūnijos taryba. Jos nuostatus tvirtina meras pagal Vyriausybės patvirtintus pavyzdinius nuostatus“.²⁸ Taip pat buvo įtrauktas punktas apie tai, kad seniūnijos veikla yra finansuojama iš savivaldybės biudžeto, tam seniūnijai skiriami reikiami asignavimai. 2003 metais Vietos savivaldos įstatyme²⁹ seniūnijos funkcijos buvo išplėtos nuo 14 iki 20 punktų. Tai rodo, kad seniūnijai buvo perduodamos funkcijos, kurios gali būti efektyviau įgyvendinamos seniūnijos, o ne savivaldybės lygmeniu.

Kitas svarbus žingsnis seniūnijų statuso stiprinimo atžvilgiu buvo 2007 m. parengta ir patvirtinta Vidinė savivaldybių decentralizacijos koncepcija³⁰. Koncepcijos tikslas – didinti seniūnijų ir seniūno finansinį savarankiškumą, sukurti prielaidas didesnei veiklos laisvei. To pasėkoje, naujoje

²⁸ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 91-2832.

²⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 91-2832, 31 straipsnio pakeitimai 2003 10 14, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 17-704.

³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 282 patvirtinta, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 35-1281.

2008 metų Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje buvo pakoreguota seniūnijos samprata: „seniūnija yra savivaldybės administracijos filialas, veikiantis tam tikroje savivaldybės teritorijos dalyje.“ Ankščiau minėta nuostata dėl seniūnijos sąskaitos banke taipogi pakito. Nebeliko pasirinkimo, kad seniūnija „gali turėti“ sąskaitą banke, numatyta, kad seniūnija „turi“ sąskaitą banke. Išplėstos seniūnijų funkcijos. Stiprinamas seniūnijos ir bendruomenės tarpusavio santykių teisinis reguliavimas. Vienas esminių pakeitimų yra tas, kad priimtos nuostatos dėl galimybės gyventojams išsakyti savo nuomonę, kai kyla klausimų susijusių su seniūnijų naikinimu, steigimu ar jų ribų keitimu. Ši nuostata įpareigoja savivaldybės tarybą prieš atliekant minėtus veiksmus organizuoti gyventojų apklausą. Visi šie pokyčiai rodo seniūnijų pozicijų savivaldos institucinėje sistemoje stiprėjimą.³¹ Taip pat minėto įstatymo 2008 metų redakcijoje pažymima ir tai, kad „seniūnijoms finansavimas skiriamas iš savivaldybės biudžeto. Kiekvienais metais, tvirtindama biudžetą, savivaldybės taryba tvirtina seniūnijų veiklos programas ir skiria lėšas, reikalingas joms įgyvendinti. Savivaldybės taryba nustato seniūnijų veiklos programų sudarymo tvarką ir asignavimų paskirstymo kriterijus. Seniūnijos ir seniūno funkcijoms įgyvendinti reikalingos lėšos gali būti skiriamos ir iš kitų savivaldybės biudžeto asignavimų“.³² To pasėkoje, seniūnijos pradėjo rengti veiklos programas, kuriose numato ateinančių metų seniūnijos poreikius ir šias programas teikia savivaldybės tarybai, kuri skiria asignavimus.

Nepaisant to, kad porą dešimtmečių siekiama stiprinti seniūnijų pozicijas savivaldos institucinėje sistemoje: keičiant teisinę bazę, plečiant seniūnijų funkcijas, suteikiant joms daug įgaliojimų, tačiau vienas aspektas kinta labai nežymiai. Būtent seniūnijų finansinis savarankiškumas, kol kas praktiškai nedidėja. Tai iš dalies sukuria prielaidas neefektyviam seniūnijos funkcijų įgyvendinimui.³³ Seniūnijos dažnai susiduria su problema, kai nepakanka lėšų jų funkcijoms įgyvendinti, o papildomų lėšų gavimas labai problematiškas. 2010 m., Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai atlikus 160 seniūnų apklausą³⁴, paaiškėjo kitas svarbus aspektas, kad seniūnijose neužtenka personalo seniūnijai pavestoms funkcijoms atlikti. Apibendrinant galime teigti, kad seniūnijos teisinio reguliavimo pokyčiai yra žymūs ir labai svarbūs vietos gyventojams, tačiau vis dar yra iki galo neišspręstų problemų, kurios trukdo sklandžiam ir efektyviam seniūnijų funkcijų įgyvendinimui.

³¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 282, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 35-1281.

³² Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 1, 2012, p. 117-128.

³³ Ten pat.

³⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos studija, Savivaldybių administracijų struktūrų analizė, Vilnius, 2010, prieiga per internetą <[18](http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vrm.lt%2Ffileadmin%2FPadaliniu_failai%2FRysiu_su_visuomene_sk%2Fvisokie%2FAnalyze_adm_struktura.doc&ei=Sw3ZVJuPO5HoaKLzgdAL&usq=AFQjCNG9VcIE-c2tPzHg2uK2TWsAXIw4rQ&bvm=bv.85464276,d.d2s>, žiūrėta (2014 12 15)</p></div><div data-bbox=)

1.4 Seniūno teisinio statuso formavimasis Lietuvoje 1994 - 2013 metais

Keičiantis seniūnijos teisiniam reguliavimui kito ir seniūno teisinis statusas. Reikia pripažinti, kad seniūno teisinio statuso formavimosi procesas nėra paprastas ir savaime suprantamas. Prieš tai buvusiam poskyryje aptartas seniūnijos teisinio reguliavimo kitimas nuo 1994 metų. Kadangi seniūnas ir seniūnija yra neatsiejami, todėl seniūno teisinio statuso kitimą taip pat pravartu analizuoti tame pačiame laikotarpyje (1994 - 2013 metais).

Visų pirma, svarbu paminėti, kad pirmą kartą Vietos savivaldos įstatyme seniūno teisinis statusas buvo apibrėžtas 1994 metais. Minėtame įstatyme numatyta, jog „seniūnas yra administracijos pareigūnas seniūnijoje.“ Jį į pareigas skirdavo ir iš jų atleisdavo meras. Seniūnu negalėjo būti bet kuris norintis, svarbi sąlyga norint būti seniūnu buvo ta, kad tai turėjo būti tos seniūnijos gyventojas, Lietuvos Respublikos pilietis. Seniūnas buvo politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojas. Skirtingai nei seniūnijoms, seniūnams 1994 metų Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje buvo skiriama daug dėmesio: ne tik apibrėžtas jų teisinis statusas, bet taip pat ir numatyta seniūno kompetencija.

1997 metų Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje, seniūno statusas šiek tiek pasikeitė. Iki tol buvęs administracijos pareigūnų seniūnijoje, seniūnui buvo suteiktas „savivaldybės pareigūno statusas tarybos nustatytoje ir jam administruoti priskirtoje savivaldybės teritorijos dalyje - seniūnijoje.“³⁵ Buvo įtvirtinta nuostata, kad seniūnu gali būti skiriamas savivaldybės tarybos narys. Kadangi seniūnas buvo politinio pasitikėjimo valstybės tarnautoju, todėl trūkdavo darbo tęstinumo, nes pasibaigus savivaldybės tarybos kadencijai, baigdavosi ir seniūno įgaliojimai, o naujam terminui tas pats seniūnas paprastai nebūdavo skiriamas.

Vieni didesnių pokyčių formuojant seniūno teisinį statusą buvo padaryti 2000 metais priėmus naują Vietos savivaldos įstatymo redakciją. Buvo pakeistas seniūno statusas – seniūnas tapo ne politinio pasitikėjimo, bet karjeros valstybės tarnautoju, kurį skyrė ir atleido jau ne meras, bet savivaldybės administratorius.³⁶ Šie pokyčiai sudarė prielaidas užtikrinti seniūno darbo tęstinumą, kadangi seniūnas galėjo eiti pareigas toliau, nepriklausomai nuo savivaldybės tarybos rinkimų. Taipogi taip buvo siekiama ir seniūno skyrimo į pareigas procedūrų skaidrumo bei viešumo, didesnio pasitikėjimo vietos valdžia.

2008 m. Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje³⁷ seniūno statusas iš esmės nebuvo keičiamas, tačiau numatyta, kad seniūnas yra seniūnijos vadovas, karjeros valstybės tarnautojas. 31 straipsnio 4

³⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 55-1049, 12 straipsnio pakeitimas 1997 01 23, *Valstybės žinios*, Nr. 11-206.

³⁶ Astrauskas A. Optimalaus Lietuvos savivaldybių institucinės struktūros modelio paieška, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 8, 2004, p. 9 – 24.

³⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

dalis nuostata (*ši nuostata įsigaliojo 2009 m. sausio 1 d.*)³⁸ apibrėžė seniūno priėmimo į pareigas reikalavimus: “seniūną į pareigas skiria ir iš jų atleidžia savivaldybės administracijos direktorius vadovaudamasis šiuo ir Valstybės tarnybos įstatymais. Pretendentų į seniūno pareigas konkurso komisija sudaroma iš 7 narių; ne mažiau kaip 3 ir ne daugiau kaip 4 šios komisijos nariai turi būti tos seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovai – seniūnaičiai”. Taip sudaromos sąlygos vietos gyventojams daryti didesnę įtaką skiriant į pareigas seniūną, užtikrinamas konkursų skaidrumas. Taip pat minėtoje Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje buvo numatyta, kad seniūnija turi savo sąskaitą banke, tačiau seniūnas neminimas kaip asignavimų valdytojas. Tik 2010 metais, buvo atlikti Vietos savivaldos įstatymo 2008 metų redakcijos 31 straipsnio 4 dalies pakeitimai³⁹ ir įtvirtinta nuostata, kad seniūnas yra ne tik seniūnijos vadovas, bet ir seniūnijai skirtų asignavimų valdytojas. Seniūnui suteikta daugiau įgaliojimų, sustiprėjo jo teisinis statusas.

Nepaisant to, kad seniūno teisinis statusas nuo 1994 metų nuolat keitėsi ir stiprėjo, tačiau dar 2010 metais Vidaus reikalų ministerijai atlikus apklausą paaiškėjo, kad, gyventojų nuomone, seniūno atskaitingumas yra netinkamai numatytas, kadangi jis turėtų būti atskaitingas ne savivaldybės administracijai, bet vietos gyventojams. „Tokią nuomonę išreiškė net 69 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų. Tyrimo duomenimis, egzistuojanti atskaitomybės sistema yra netinkama, nes, anot respondentų, seniūnas turėtų būti atskaitingas gyventojams. Seniūno atskaitomybės gyventojams įteisinimas leistų priartinti seniūnijas prie gyventojų ir suteiktų jiems daugiau galimybių dalyvauti vietos valdymo procese.”⁴⁰ Kitas apsektas, kad seniūnams visgi trūksta didesnių įgaliojimų, sprendimų priėmimo laisvės. Dėl šios priežasties seniūnai neturi autoriteto vietos bendruomenės akyse. Nefas S. savo disertacijoje atliktame tyrime atskleidė, kad respondentai yra nusivylę seniūno ribotomis funkcinėmis galiomis ir nesureikšmina jo vaidmens, tačiau pripažįsta, kad be seniūno ir seniūnijos pagalbos apskritai būtų sunku išspręsti vietos bendruomenėse kylančias problemas.⁴¹

2012 metais toliau siekiant sukurti sąlygas vietos gyventojams įsitraukti į sprendimų priėmimo procesą, buvo svarstomos galimybės didinti seniūno įgaliojimus. Buvo parengtas ir Seime priimtas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas, kurios tikslas – užtikrinti gyventojams teisę daryti įtaką savivaldybėse vykstantiems procesams, didinti gyventojų aktyvumą sprendžiant viešuosius vietos reikalus. “Projekto rengimą paskatino situacija, kai daugelis sprendimų dėl bendruomenei svarbių klausimų priimami nesikonsultavus su pačia bendruomene, taip pat mažas gyventojų aktyvumas

³⁸ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

³⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290, 31 straipsnio pakeitimai, 2010 06 30, *Valstybės žinios*, Nr. 86-4525.

⁴⁰ Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 1, 2012, p. 117-128.

⁴¹ Nefas S., *Funkcionalinė vietos bendruomenė Lietuvos kaimuose ir miesteliuose*, daktaro disertacija, Vilnius, 2007, 125 p. ir 124 p.

sprendžiant viešuosius vietos savivaldos reikalus”.⁴² Seniūnas šiuo atveju yra tarsi jungiamoji grandis tarp vietos gyventojų ir savivaldybės, jis gerai žino seniūnijos aktualijas. Tačiau jis neturi teisės inicijuoti gyventojų apklausas seniūnijai svarbiais klausimais ir tokiu būdu dar labiau išryškinti seniūnijos gyventojų poreikius, sukurti glaudesnę bendradarbiavimą su gyventojais. To pasėkoje 2012 metais buvo padaryti Vietos savivaldos įstatymo 40 straipsnio 1 dalies pakeitimai⁴³ ir 2013 metais įsigaliojo nuostata, kad apklausos paskelbimo iniciatyvos teisė priklauso ne tik savivaldybės gyventojams ar savivaldybės tarybai, bet ir seniūnui. Jis inicijuoti apklausą dėl jo kompetencijai priskirtų klausimų gali su seniūnaičių sueigos pritarimu. Taip sukuriama prielaida aktyviau dalyvauti valdyme vietos gyventojams.

Išanalizavus seniūno teisinio statuso kitimą nuo 1994 metų matome kelis esminius pokyčius, tai: seniūno teisinio statuso pasikeitimas iš politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojo į karjeros valstybės tarnautoją. Šis pasikeitimas sukūrė prielaidas seniūnų darbo tęstinumui, skaidresnėms seniūno skyrimo į pareigas procedūroms bei jų viešumui. Kitas aspektas tas, kad bėgant metams seniūnui suteikiama vis daugiau įgaliavimų. Nepaisant to, nėra išspręstas seniūnų atskaitingumo klausimas, jį būtų aktualu sieti ne tik su savivaldybės administracijos direktoriumi, tačiau ir vietos gyventojais, tai sukurtų didesnę gyventojų pasitikėjimą seniūnų. Taip pat, svarbu didinti seniūnų savarankiškumą, suteikti jiems didesnius įgaliavimus priimti sprendimus, kurie yra būtini užtikrinant vietos bendruomenėse egzistuojančių ir naujai atsirandančių problemų sprendimą.

1.5 Seniūno funkcijos, jų įgyvendinimo trukdžiai

Seniūno funkcijas apibrėžia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 32 straipsnis. Taip pat seniūnai vykdydami savo funkcijas turi vadovautis seniūnijų veiklos nuostatais, kuriuos tvirtina savivaldybės administracijos direktorius. Būtent šiuose nuostatuose gali būti seniūnijoms ir seniūnams pavesta atlikti ir kitas funkcijas, nepriskirtas kitiems savivaldybės administracijos struktūriniais padaliniais seniūnijai priskirtoje teritorijoje⁴⁴. Tokiu būdu seniūnijos ir seniūno funkcijos gali būti išplėtos. Seniūnas atlieka ne tik administracinį seniūnijų valdymą, tačiau užima ir labai stiprias pozicijas skatinant gyventojų iniciatyvas, motyvuojant juos dalyvauti pokyčių valdymo procese. Galima teigti, kad vienas iš svarbesnių seniūno vaidmenų yra – bendruomenės lyderis.⁴⁵ Anot

⁴² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, 2012 m. parengtas ir Seime priimtas *Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas, prieiga per internetą* < http://www.vrm.lt/Vietos_savivalda197>, žiūrėta (2014 12 20)

⁴³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290, 40 straipsnio pakeitimai, 2012 11 08, *Valstybės žinios*, Nr. 136-6958.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

⁴⁵ Duobaitė M. Seniūno vaidmuo valdant kaimo vietovių pokčius, *Lietuvos kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas: gerojo patirtis: 4-oji mokslinė - praktinė konferencija, Akademija*, 2010, 23 p.

S. Nefo, seniūno funkcijas galima skirstyti į “organizacines (jų vykdymas labai priklauso nuo seniūnijos darbuotojų, o kartu ir vietos bendruomenės, iniciatyvos, sugebėjimo – tai viešųjų paslaugų, socialinės paramos organizavimas ir t.t.) ir direktyvines (duomenų rinkimas, pasiūlymų merui, administracijos direktoriui teikimas ir kt.).”⁴⁶ Vietos savivaldos įstatyme seniūno funkcijos nėra suskirstytos į tam tikras grupes, tačiau jas galima sugrupuoti pagal pasirinktus kriterijus. Kadangi šiame darbe akcentuojamas seniūnų teisinis santykis su vietos bendruomenėmis, jų dalyvavimo vietos reikalų tvarkyme, savivaldybės valdyme klausimas, todėl išskirsime seniūnų funkcijas, kurios yra susijusios su gyventojų įtraukimu į vietos valdymą, seniūnų ir vietos bendruomenių bendradarbiavimu. Taip pat trumpai apžvelgsime į šią kategoriją nepatenkančias funkcijas, kurios daugiau susietos su seniūnijos administravimu, priežiūra bei kontrole.

LR Vietos savivaldos įstatyme iš viso yra apibrėžtos per 17 seniūno funkcijų. *Seniūnas atlieka seniūnijos vidaus administravimą; sudaro sutartis, rūpinasi jų vykdymu; administruoja seniūnijai skirtus asignavimus; rengia seniūnijos metinio veiklos plano projektą; teikia siūlymus savivaldybės administracijos direktoriui dėl savivaldybės strateginių ir veiklos planų projektų; registruoja mirtis; išduoda leidimus laidoti; atlieka tam tikrus notarinius veiksmus; nagrinėja administracinių teisės pažeidimų bylas pagal kompetenciją; nagrinėja gyventojų prašymus bei skundus; rengia savivaldybės tarybos sprendimų ir mero potvarkių projektus seniūnijos veiklos klausimais, organizuoja ir kontroliuoja priimtų sprendimų vykdymą; kontroliuoja, ar teikiant viešąsias paslaugas laikomasi teisės aktuose ir sutartyse nustatytų reikalavimų dėl jų teikimo ir pan.*⁴⁷ Šios seniūno funkcijos apima seniūnijos administravimą, jos veiklos organizavimą, priimtų sprendimų įgyvendinimo kontrolę.

2 lentelėje (23 psl.) išskyrėme ir pateikėme seniūno funkcijas, kurios yra susijusios su seniūno ir vietos gyventojų bendradarbiavimo užtikrinimu ir jų įtraukimu į vietos reikalų tvarkymą.

⁴⁶ Nefas S., Funkcionali vietos bendruomenė Lietuvos kaimuose ir miesteliuose, daktaro disertacija, Vilnius, 2007, 124 p.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

Lentelė 2 Seniūno funkcijos, užtikrinančios seniūno ir vietos gyventojų bendradarbiavimą (sudaryta darbo autorės)⁴⁸

Seniūno funkcijos	
<ul style="list-style-type: none"> • Rengia seniūnijos metinio veiklos plano projektą ir šio plano įgyvendinimo ataskaitą, teikia juos svarstyti seniūnaičių sueigoje; • supažindina seniūnaičius ir vietos gyventojus su patvirtintu seniūnijos metiniu veiklos planu ir aptaria šio plano įgyvendinimo rezultatus; • šaukia seniūnijai priskirtos teritorijos gyventojų sueigas ir organizuoja gyventojų susitikimus su savivaldybės ir valstybės institucijų pareigūnais; • apibendrina gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų pastabas, pasiūlymus ir teikia juos savivaldybės administracijos direktoriui; 	<ul style="list-style-type: none"> • konsultuoja seniūnijai priskirtos teritorijos gyventojus ir teikia jiems informaciją apie savivaldybės institucijų, savivaldybės administracijos ir valstybės institucijų veiklą savivaldybės teritorijoje; • ne rečiau kaip kartą per metus teikia seniūnijos veiklos ataskaitą seniūnaičių sueigai ir savivaldybės administracijos direktoriui; • dalyvauja savivaldybės institucijų posėdžiuose, kai svarstomi su seniūnijai priskirtos teritorijos bendruomenės gyvenimu susiję klausimai, arba įgalioja tai daryti kitą seniūnijos valstybės tarnautoją;

Išskyrę šias funkcijas matome, kad seniūnui tenka ne tik seniūnijos vadovo vaidmuo, tačiau ir tarpininko tarp seniūnijos gyventojų bei savivaldybės institucijų vaidmuo. Jam vykdant savo veiklą reikia bendradarbiauti ne tik su savivaldybės institucijomis: tarybos nariais bei administracijos direktoriumi. Seniūnas bendrauja tiek su savivaldybės administracija, tiek su savivaldybės įstaigomis, esančiomis seniūnijos teritorijoje, tiek ir su seniūnijos gyventojais, nevyriausybinėmis bei bendruomeninėmis organizacijomis. Vykdydamas savo funkcijas, seniūnas informuoja gyventojus apie viešuosius reikalus, savivaldybės taryboje priimamus sprendimus, jų įgyvendinimą ir numatomus pokyčius, organizuoja gyventojų susitikimus su valstybės ir savivaldybės institucijų pareigūnais.⁴⁹ Toks bendradarbiavimas sukuria prielaidas vietos gyventojams aktyviau įsitraukti į vietos reikalų tvarkymą bei išreikšti savo poziciją seniūnijai aktualiais klausimais. Tai svarbu siekiant užtikrinti priimamų sprendimų skaidrumą, didesnę gyventojų pasitikėjimą savivaldybės institucijomis,

⁴⁸ Lentelė sudaryta darbo autorės, remiantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymais, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

⁴⁹ Augustytė V. Vietos savivaldos institucijų darbuotojų vaidmuo konsultuojant kaimo gyventojus: Tauragės rajono savivaldybės administracijos seniūnijų atvejis (rankraštis), magistro baigiamasis darbas, Lietuvos žemės ūkio universitetas, Ekonimikos ir vadybos fakultetas, Akademija, 2009, 77 lap.

savivaldybės institucijų atskaitomybę ir kokybiškesnę gyvenamosiose vietovėse kylančių problemų sprendimą.⁵⁰

Nepaisant to, kad seniūno funkcijos yra teisiškai apibrėžtos ir jų vykdymas yra privalomas, tačiau susiduriama su problema, kad dažnai jos nėra įgyvendinamos visa apimti. 2010 metais Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atliktas tyrimas „Savivaldybių administracijų struktūrų analizė“ parodė, kas turi didžiausią įtaką užtikrinant efektyvų funkcijų vykdymą seniūnijoje. Nepaisant to, kad moksliniuose darbuose bei viešojoje erdvėje akcentuojamas seniūnų ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo reikšmingumas, tačiau seniūnų pateikti atsakymai parodo visai kitokią nuomonę. Vietos gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese ir seniūnaičių veikla, pasak tyrimo dalyvavusių seniūnų, yra paskutinėje vietoje, norint užtikrinti efektyvų funkcijų įgyvendinimą seniūnijose. Didžiausia reikšmė teikiama finansiniams resursams ir seniūnijos bei savivaldybės administracinei struktūrai.⁵¹ Dažnas atvejis, kai vietos bendruomenės nėra įtraukiamos į sprendimų priėmimo procesą savivaldybėje, seniūnai nesikonsultuoja su gyvenamosios vietovės bendruomenių atstovais, gyventojai nėra informuojami arba informuojami minimaliai apie savivaldybės tarybos sprendimus, seniūnijai aktualius klausimus ir pan. Iš to galime daryti prielaidą, kad seniūnų funkcijų, susijusių su seniūno ir vietos bendruomenių bendravimu, įgyvendinimas yra problematiškas, tam neskiriama pakankamai dėmesio.

1.6 Seniūno ir vietos bendruomenių santykių problemiškas

Prieš tai buvusiuose darbo poskyriuose buvo analizuojamas seniūnijos teisinis reguliavimas, seniūno teisinis statusas bei funkcijos. Toliau darbe bus analizuojamas vienas iš svarbiausių su gyventojų dalyvavimu vietos valdyme susijusių aspektų, tai seniūno ir vietos bendruomenių santykiai. Jau minėjome, kad seniūnas tarsi tarpininkas tarp vietos gyventojų ir savivaldybės institucijų. Aptariant seniūno funkcijas, taip pat išskyrėme tam tikras funkcijas, kurios yra susietos su vietos gyventojų dalyvavimu valdyme. Tačiau, vis dar yra problematiška tiek vietos bendruomenėms, tiek patiems seniūnams bendradarbiauti tarpusavyje, siekiant kartu įgyvendinti bendruomenėse pateikiamas iniciatyvas. Kadangi empirinėje darbo dalyje bus analizuojamos Kauno rajono seniūnijos, todėl šiame

⁵⁰ Citizens as Partners, OECD handbook on information, consultation and public participation in policy-making, prieiga per internetą, 2001: <<http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/Citizens-as-Partners-OECD-Handbook.pdf>>, žiūrėta (2015 02 08)

⁵¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos studija, Savivaldybių administracinių struktūrų analizė, Vilnius, 2010, 84 p., prieiga per internetą <[24](http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fvakokybe.vrm.lt%2Fget.php%3Ff.426&ei=OBriVIKkGZHxapGNgKkJ&usg=AFQjCNERX7As_Jy0D0DumBUUvHjTe40UfA&bvm=bv.85970519,d.d2s>”, žiūrėta (2015 02 08)</p></div><div data-bbox=)

skyriuje skirsime didesnę dėmesį Kauno rajono seniūnijoms, taip pat išskirsime Akademijos ir Samylų seniūnijas.

„Kauno rajono savivaldybė buvo viena iš pirmųjų šalyje, kuri ėmė telkti kaimo gyventojus į jų interesams atstovaujančias struktūras, veikiančias teritoriniu požiūriu. Kaimo Tarybos prie seniūnijų Kauno rajone buvo pradėtos organizuoti dar 1997 metais.”⁵² Jau prieš daugiau nei penkiolika metų buvo siekiama gyventojų įsitraukimo į vietos reikalų tvarkymą. Tiesa, didelį indėlį padarė ne tik vietos valdžia, tačiau patys gyventojai. Bendruomenių plėtrą Kauno rajone paskatino Kauno rajono vietos veiklos grupės (toliau VVG) sukūrimas. Taip pat jos pagalba kaimuose plintanti informacija apie Europos sąjungos paramą kaimo viešosioms iniciatyvoms finansuoti.⁵³ Minėta vietos veiklos grupė dar 2005 metais sudarydama Kauno rajono plėtros perspektyvių kryptių sąrašą, kaip vieną iš prioritetų numatė bendradarbiavimą su seniūnijomis ir seniūnais. Tačiau po keleto metų buvo nuspręsta, kad šio prioriteto teks atsisakyti dėl šių priežasčių: „nors seniūnijos buvo laikytos kaip vienos iš labiausiai prie gyvenimo pagerėjimo prisidėjusių organizacijų, bet bendruomenių lyderiai teigė, kad LEADER+ strategijai ir VVG asociacijai bus sunku šiuo prioritetu strategiją grįsti toliau. Seniūnijų darbas priklauso visų pirma nuo savivaldybės ir teisinio reglamento, kuris dėl VVG strategijos negali būti keičiamas.”⁵⁴ Tai tik patvirtino, kad seniūnijų nelankstumas ir jų savarankiškumo trūkumas sukelia sunkumų bendruomenių ir seniūnijų tarpusavio santykiams. Nepaisant to, atlikus gyventojų apklausą, gyventojai vis tiek nurodė, kaip vieną iš bendruomenės centrų prioritetų bendradarbiavimą su seniūnais ir seniūnijomis.⁵⁵ Toks gyventojų požiūris leidžia manyti, kad vietos gyventojai pasitiki seniūnijomis ir seniūnais, tiki jų galimybėmis prisidėti prie problemų sprendimo ir gyvenimo seniūnijose gerinimo. Tai pagrindžia ir tai, kad gyventojai mano, jog seniūnija labiausiai prisideda prie pokyčių, kurie vyksta seniūnijose.⁵⁶ S. Nefas analizuodamas vietos bendruomenių funkcionalumą, rašydamas disertaciją atliko nemažai tyrimų, kurie taip pat patvirtina ankščiau akcentuotą nuostatą, kad gyventojų nuomone, seniūnijos ir seniūno vaidmuo yra labai svarbus. Kokybinio tyrimo Vietos bendruomenė 2006 metu gauti duomenys: “matoma tendencija, kalbant apie seniūniją, pabrėžti seniūno vaidmenį, pvz. teigiama: „politinėse partijose aktyviausi žmonės“; „kunigas ir seniūnas, du

⁵² Kauno rajono vietos plėtros 2007-2013 strategija, 2008, 43 p., prieiga per internetą <http://www.kaunorvvg.lt/info/projektai/kauno_r_vvg_%20integruotos_bandomosios_strategijos_tobulinimas/kauno_rajono_vietos_pletros_2007_2013_strategija.pdf>, žiūrėta (2015 01 15)

⁵³ Ten pat, 44 p.

⁵⁴ Kauno rajono vietos veiklos grupės bandomoji integruota strategija, Susitelkę ir aktyvūs modernaus kaimo link, 2006, 64 p., prieiga per internetą <http://www.kaunorvvg.lt/info/projektai/kauno_r_vvg_bandomosios_integruotos_strategijos_rengimas/kauno_rajono_pletr os_bandomoji_integruota_strategija.pdf>, žiūrėta (2015 01 15)

⁵⁵ Kauno rajono vietos veiklos grupės bandomoji integruota strategija, Susitelkę ir aktyvūs modernaus kaimo link, 2006, prieiga per internetą <http://www.kaunorvvg.lt/info/projektai/kauno_r_vvg_bandomosios_integruotos_strategijos_rengimas/kauno_rajono_pletr os_bandomoji_integruota_strategija.pdf>, žiūrėta (2015 01 15)

⁵⁶ Ten pat, 67 p.

svarbiausi asmenys“ ir t.t.“.⁵⁷ Taip pat šiame tyrime atskleista ir nuomonė, kad bendruomenė gali veikti ten, kur negali seniūnija. Taigi, seniūnui ir vietos bendruomenei bendradarbiaujant tarpusavyje galima išspręsti tokias problemas, kurių atskirai galbūt negalėtų išspręsti seniūnas ar bendruomenė.

Tolimesniuose poskyriuose analizuosime seniūno ir seniūnaičių teisinius santykius bei seniūno ir bendruomeninių organizacijų teisinius santykius, siekiant atskleisti bendradarbiavimo galimybes bei įstatymuose egzistuojančias spragas, kurias reikėtų gerinti, kad bendradarbiavimas tarp šių subjektų būtų užtikrintas.

1.6.1 Vietos bendruomenės, seniūnaitijos, seniūnaičio ir bendruomeninių organizacijų sampratų tarpusavio ryšys

Kalbant apie vietos bendruomenes, gyvenamosios vietovės bendruomenes, bendruomenines organizacijas, dažnai susiduriama su problema, kad jų sampratos yra maišomos tarpusavyje. Pirmiausiai taip yra todėl, kad bendruomenės dažnai apibrėžiamos nevienodai ir nėra nusistovėjusios vienos konkrečios sąvokos. Pasak S. Nefo: „sociologai, vietos savivaldos teoretikai ir praktikai tarsi vengia tiksliai formuluoti bendruomenės apibrėžimą. Kol kas esama gana skirtingų apibūdinimo, vertinimo kriterijų. Įvairiopa sąvokos „bendruomenė“ traktavimas, ko gera, sietinas su tuo didžiuliu jos turinio prasminiu krūviu, kuris susikaupė europinėje kultūroje ilgus amžius vartojant bendruomenės terminą.“⁵⁸ Bendruomenė dažnai tapatinama su grupe žmonių, kuriuos sieja bendri interesai. Tačiau vien tokio bendruomenės sąvokos apibrėžimo nepakanka, svarbu atskleisti pagrindinius aspektus, kurie išskiria bendruomenes. Vieni iš šių aspektų yra kaimynystės ryšiai tarp bendruomenės narių, priklausomybės bendruomenei jausmas ir bendri interesai.⁵⁹ S. Nefas straipsnyje „Savivaldžių (vietos) bendruomenių raida ir perspektyva šiuolaikinėje Lietuvoje“⁶⁰, išskyrė du aspektus, kurie išskiria bendruomenes nuo kitų galimų bendruomenės raiškos formų, tai - interesų bendrumas ir lokalizacija. Taip pat galėtume paminėti ir G. Žilinską bei V. Staponienę, kurie nagrinėdami Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektus priėjo prie išvados, kad „vietos bendruomenė yra grupė žmonių, gyvenančių apibrėžtoje teritorijoje ir atliekančių tam tikrus veiksmus tos vietos labui, dėl ko atsiranda bendrų interesų, taip pat vidinis jausmas, jog jie priklauso tai pačiai

⁵⁷ Nefas S., Funkcionali vietos bendruomenė Lietuvos kaimuose ir miesteliuose, daktaro disertacija, Vilnius, 2007, 125 p.

⁵⁸ Nefas S. Savivaldžių (vietos) bendruomenių raida ir perspektyva šiuolaikinėje Lietuvoje, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 20, 2007, p.70-80.

⁵⁹ Community Social Planning Council of Greater Victoria, Strengthening Neighbourhood Resilience: Opportunities for Communities and Local Government, 2013, prieiga per internetą

<<http://site.ebrary.com/skaitykla.mruni.eu/lib/mrulibrary/reader.action?docID=10726450>>, žiūrėta (2015 01 25)

⁶⁰ Nefas S. Savivaldžių (vietos) bendruomenių raida ir perspektyva šiuolaikinėje Lietuvoje, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 20, 2007, p.70-80.

žmonių grupei.”⁶¹ Jie akcentavo ne tik bendrų interesų bei lokalizacijos būtinumą, tačiau ir vidinį jausmą, kuris žmones priverčia jaustis konkrečios bendruomenės dalimi bei atlikti veiksmus jos labui. Netgi Lietuvos Respublikos teisės aktuose galima rasti skirtingų bendruomenės apibrėžimų, dažnai joms priskiriamos tiek seniūnijų aptarnaujamos teritorijos, tiek gyvenamosios vietovės bendruomenės, tiek nevyriausybinės bei bendruomeninės organizacijos.⁶² Taigi, vietos bendruomenės samprata labai plati ir apima seniūnaitijas bei bendruomenines organizacijas.

Aptarus vietos bendruomenės sampratą, toliau galime analizuoti gyvenamosios vietovės bendruomenės sampratą, kuri yra palyginti visai nauja. 2008 metais įtvirtinus seniūnaičio instituciją, atsirado ir gyvenamosios vietovės bendruomenės sąvoką. LR Vietos savivaldos įstatyme ši sąvoka apibrėžiama taip: „gyvenamosios vietovės bendruomenė - savivaldybės gyvenamosios vietovės (jos dalies arba kelių gyvenamųjų vietovių) gyventojai, susieti bendrais gyvenimo kaimynystėje poreikiais ir interesais ir tenkindami šiuos poreikius ir interesus veikiančiais įvairiomis tiesioginio dalyvavimo formomis (susirinkimas, viešas svarstymas, apklausa, veikla per savo atstovus, bendruomeninės organizacijos ir kt.).“⁶³ Iš pateiktos sąvokos matome, kad gyvenamosios vietovės bendruomenės taip pat grindžiamos tais pačiais požymiais kaip vietos bendruomenės: lokalizacija bei bendri interesai. Seniūnijos aptarnaujamoje teritorijoje iš gyvenamųjų vietovių yra sudaromos seniūnaitijos. „Seniūnijos suskirstymas į seniūnaitijas parengiamas pagal seniūnų pateiktus ir su gyventojais suderintus pasiūlymus. Seniūnaitijų sudarymo projektą tvirtina savivaldybės taryba.“⁶⁴ Seniūnaitijoms atstovauja – seniūnaičiai. Seniūnaičiai padeda gyvenamųjų vietovių bendruomenės nariams realizuoti dalyvavimo valdyme teisę, išsakyti savo nuomonę sprendžiant bendruomenei aktualius klausimus.

Analizuojant trečiąją bendruomenės raiškos formą: bendruomenines organizacijas, svarbu paminėti, kad jos skirtingai nuo seniūnaitijų yra steigiamos kaip asociacijos. Vietos savivaldos įstatymas apibrėžia bendruomenines organizacijas kaip „asociacijas, kurios steigėjai ir nariai yra gyvenamosios vietovės bendruomenės (jos dalies arba kelių gyvenamųjų vietovių) gyventojai (jų atstovai) ir kurios paskirtis – per iniciatyvas įgyvendinti viešuosius interesus, susijusius su gyvenimu kaimynystėje.“⁶⁵ Bendruomeninės organizacijos tikslas yra vienos konkrečios gyvenamosios vietovės gyventojų interesų atstovavimas bei jos poreikių įgyvendinimas.⁶⁶ „Bendruomeninės organizacijos atitinka viešojo juridinio asmens statusą ir gali būti įregistruojamos keliomis juridinio asmens teisinėmis formomis. Juridinių asmenų pavadinimuose taip pat naudojamos įvairios - bendruomeninių

⁶¹ Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 1, 2012, p. 117-128.

⁶² Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 25 d. Nr. A1-71 įsakymas „Dėl vietos bendruomenių savivaldos 2013 – 2015 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2013, Nr. 22-1099.

⁶³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290..

⁶⁴ Patapas A., Maculevič J. Seniūnaitijų organizavimo ir veiklos probleminiai aspektai, *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 3, 2011, p. 403-412.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

⁶⁶ Kaip reikėtų traktuoti bendruomeninės organizacijos apibrėžimą?, prieiga per internetą <http://www.esparama.lt/duk-perziura?faq_id=090bdd53800f231e> (žiūrėta 2015 01 29)

organizacijų, bendruomenės centrų, bendruomenės komitetų ir pan. - sąvokos.⁶⁷ Taigi, dažnai sutinkami skirtingi pavadinimai bendruomeninei organizacijai apibūdinti. Pasak Astrausko A., „bendruomeninė organizacija turi visus organizuotai žmonių grupei, vadinamai organizacija, būdingus požymius. Dėl šios priežasties bendruomeninė organizacija neturėtų būti vadinama bendruomene“.⁶⁸ Tačiau tiek bendruomenės, tiek bendruomeninės organizacijos narius sieja gyvenimo kaimynystėje saitai bei bendri interesai, todėl galima daryti prielaidą, kad bendruomeninė organizacija iš dalies gali būti vadinama bendruomene.

Apibendrinant galime daryti prielaidą, kad vietos bendruomenės, gyvenamosios vietovės bendruomenės bei bendruomeninės organizacijos sampratos yra tarpiai susijusios tarpusavyje. Visas jas sieja du svarbūs veiksniai: lokalizacija ir bendri interesai. Analizuojant kiekvieną iš šių sampratų, jų apibrėžtyje aptinkame šiuos veiksnius. Būtent jie išskiria jas iš kitų bendruomenės raiškos formų. Taip pat reiktų paminėti, kad vietos bendruomenės turi galimybę įgyvendinti dalyvavimo valdyme teisę per gyvenamosios vietovės bendruomenės atstovus – seniūnaičius bei bendruomenines organizacijas. Bendruomenines organizacijas nuo bendruomenių išsiskiria bruožas, kad jos yra steigiamos kaip asociacijos.

1.6.2 Seniūno teisinis santykis su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir jų atstovais – seniūnaičiais

Prieš tai buvusiame poskyryje aptarėme seniūno funkcijas ir išskyrėme tas funkcijas, kurios yra susijusios su vietos gyventojų įtraukimu į vietos valdymą bei bendradarbiavimu. Toliau nagrinėsime seniūno teisinį santykį su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir jų atstovais seniūnaičiais. Seniūnaičio institucija buvo įsteigta neatsitiktinai, tačiau siekiant kuo daugiau vietos gyventojų įtraukti į savivaldybės valdymą, suteikti jiems galimybes daryti įtaką savivaldybėje priimamiems sprendimams, taip pat ieškant būdų, kaip efektyviau išspręsti vietos bendruomenėse kylančias problemas. Seniūnaičio statusą apibrėžia Vietos savivaldos įstatymas. Jame numatyta, kad „seniūnaitis - gyvenamosios vietovės ar jos dalies bendruomenės išrinktas atstovas, turintis šio Vietos savivaldos

⁶⁷ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Bendruomeninių organizacijų ir bendruomenių centrų veiklos ir galimybių plėtojimo tyrimas, Vilnius, 2011, prieiga per internetą: <http://www.bendruomenes.lt/files/Bendruomeniniu_organizaciju_tyrimas.pdf>, žiūrėta (2015 01 29)

⁶⁸ Astrausko A., Vietos savivaldos įstatymo nuostatos dėl bendruomenių ir bendruomeninių organizacijų, *Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010 02 10*, prieiga per internetą: <[28](http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CD0QFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww3.lrs.lt%2Fpls%2Finter%2Fw5_show%3Fp_r%3D7148%26p_d%3D94959%26p_k%3D1&ei=ibZqUYO6GciDtAaDw4CwCg&usg=AFQjCNErfX_x0w9ebULBmLOvAycFDwJRdw&sig2=610GpeB4UHRZ11EH3Bzn5A&bvm=bv.45175338,d.Yms>, (žiūrėta 2015 01 29)</p></div><div data-bbox=)

įstatymo nustatytas teises ir pareigas.⁶⁹ Seniūnaičiai atstovauja gyvenamosios vietovės bendruomenės nariams tiek seniūnijoje, tiek savivaldybėje. Analizuojant seniūno teisinį santykį su seniūnaičiais remsimės Vietos savivaldos įstatymu bei Kauno rajono savivaldybės Seniūnaičių sueigos nuostatais. Išskyrėme konkrečios savivaldybės seniūnaičių sueigos veiklos nuostatus, kadangi tiriamojoje darbo dalyje analizuosime Kauno rajono savivaldybės Samylų ir Akademijos seniūnijas.

Visų pirma seniūno ir seniūnaičių teisiniai santykiai pasireiškia tuomet, kai vyksta konkursai seniūno pareigoms užimti. Vietos savivaldos įstatyme numatyta, kad pretendentų į seniūno pareigas konkurso komisija sudaroma iš 7 narių, iš kurių ne mažiau kaip 3 ir ne daugiau kaip 4 turi būti tos seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovai – seniūnaičiai. Taip sudaromos sąlygos konkurso skaidrumui bei gyvenamosios vietovės bendruomenės narių interesams užtikrinti. Antra, seniūnas eidamas savo pareigas ir įgyvendindamas savo funkcijas privalo bendradarbiauti su seniūnaičiais įvairiais būdais. Viena iš bendradarbiavimo formų – tai seniūnaičių sueigos. Šiose sueigose yra svarstomi bendruomenei rūpimi klausimai ir priimami sprendimai. Seniūnaičiai į sueigas renkasi savo iniciatyva arba seniūno kvietimu. Net jeigu seniūnaičiai į sueigą susirenka patys, į ją kviečiamas dalyvauti ir seniūnas. Seniūnaičių sueigai svarstyti klausimus gali pasiūlyti seniūnaičiai, seniūnijos gyventojai ir seniūnas. Matome, kad seniūnas yra svarbus asmuo, kai svarstomi su vietos bendruomenės narių interesais susiję klausimai. Jo dalyvavimas taip pat yra svarbus dėl to, kad seniūnaičių sueigos metu yra priimami sprendimai dėl seniūnijos metinio veiklos plano projekto, analizuojama ir aptariama šio plano įgyvendinimo ataskaita. Taipogi vyksta svarstymai dėl seniūnijos veiklos programų (kaimo plėtros, gyventojų užimtumo ir kt.), dėl seniūnijai paskirtų asignavimų naudojimo.⁷⁰ Svarbu paminėti, kad seniūnaičių sueigose priimami sprendimai yra tik rekomendacinio pobūdžio, nėra numatyta, kad seniūnas privalo jais vadovautis rengdamas seniūnijos veiklos planą arba priimdamas kitus sprendimus, susijusius su seniūnijos gyventojais. 2013 metais suteikus seniūnams apklausos iniciavimo teisę, taip pat buvo numatyta ir tai, kad seniūnas šią teisę įgyvendinti gali su seniūnaičių sueigos pritarimu. Taip siekiant didesnio seniūnaičių bei seniūno bendradarbiavimo, problemų sprendimo bendradarbiaujant ir kartu aptariant galimas ateities perspektyvas. Seniūno ir gyvenamosios vietovės bendruomenės narių, jų atstovų – seniūnaičių bendravimas vyksta ne tik per seniūnaičių sueigas. Seniūnui įgyvendinant Vietos savivaldos įstatyme numatytas funkcijas yra privaloma bendrauti su minėtais subjektais supažindinant juos su patvirtintu seniūnijos metiniu veiklos planu, aptariant su jais metinio veiklos plano įgyvendinimo rezultatus, apibendrinant gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų pastabas, pasiūlymus ir teikiant juos savivaldybės administracijos direktoriui. Prie bendradarbiavimo taip galime priskirti ir konsultacijas bei informaciją apie savivaldybės institucijų ir administracijos veiklą, kurią teikia seniūnas vietos

⁶⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

⁷⁰ Kauno rajono savivaldybės tarybos 2009 liepos 9 d. Nr. TS-292 sprendimas „Dėl seniūnaičių sueigos nuostatų“.

gyventojams. Dar vienas iš seniūnų ir seniūnaičių galimų bendradarbiavimo būdų buvo numatytas patvirtinus Vietos bendruomenių savivaldos 2013 – 2015 metų programą. Jos tikslas - skatinti vietos bendruomenių savivaldą ir savarankiškumą tenkinant vietos bendruomenių viešuosius poreikius, sudaryti galimybes vietos bendruomenėms spręsti joms aktualius klausimus.⁷¹ Šiam tikslui įgyvendinti yra sudaromos Vietos bendruomenių tarybos, kurių sudėtį įeina ir seniūnai, ir seniūnaičiai, ir pavieniai gyvenamosios bendruomenės nariai. Kauno rajono savivaldybės taryba įgyvendindama šią programą priėmė nutarimą, kuriame numatė, kad Kauno rajono savivaldybės seniūnijose taip pat bus sudaromo Vietos bendruomenių tarybos.⁷² Šis nutarimas suponuoja teisinių santykių tarp seniūno ir seniūnaičių atsiradimą, jie bendradarbiauja tarpusavyje įgyvendindami šios programos tikslus.

Apibendrinami šį poskyrį, galime daryti išvadą, kad seniūno teisinis santykis su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir jų atstovais – seniūnaičiais yra apibrėžtas pakankamai išsamiai. Pagrindinis šio teisinio reglamentavimo privalumas yra tas, kad seniūnai įgyvendindami savo funkcijas privalo bendradarbiauti su vietos gyventojais ir jų atstovais – seniūnaičiais bei išklausti jų nuomonę, susijusią su seniūnijos gyventojams aktualiais klausimais. Tai padeda seniūnams įsigilinti į gyvenamosiose vietovėse egzistuojančias problemas, ieškoti galimų jų sprendimo variantų, numatyti seniūnijos veiklos perspektyvas. Nepaisant to, seniūnams nėra privaloma vadovautis seniūnaičių sueigos priimtais sprendimais, kadangi jie yra tik rekomendacinio pobūdžio. Tai sukuria prielaidas atsirasti situacijoms, kai vietos bendruomenės nuomonės yra nepaisoma, sprendimai priimami neatsižvelgiant į seniūnaičių sueigos rekomendacijas.

1.6.3 Seniūno teisinis santykis su bendruomeninėmis organizacijomis

Išanalizavus seniūno bei gyvenamosios vietovės bendruomenių ir jų atstovų seniūnaičių teisinius santykius, toliau nagrinėsime seniūno ir bendruomeninių organizacijų teisinius santykius. Bendruomeninės organizacijos yra kuriamos iš gyvenamųjų vietovių bendruomenės narių. Jos narius, kaip ir seniūnaitijos gyventojus sieja bendri interesai bei lokalizacija. Jų siekis, atstovauti bendruomenės viešuosius interesus, susijusius su gyvenimu kaimynystėje. Bendruomeninės organizacijos įgyvendindamos bendruomenės iniciatyvas, organizuodamos talkas, šventes, atstovaudamos bendruomenės narių interesus, neišvengiamai bendrauja su vietos valdžios institucijomis, tarp jų ir seniūnijomis. 2011 metais atliktas tyrimas parodė, kad “bendruomeninių

⁷¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 25 d. Nr. A1-71 įsakymas “Dėl vietos bendruomenių savivaldos 2013 – 2015 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios. 2013, Nr. 22-1099.

⁷² Kauno rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 17 d. Nr. TS-203 nutarimas „Dėl lėšų vietos bendruomenių sprendimams įgyvendinti Kauno rajono savivaldybėje skyrimo ir naudojimo 2013 – 2015 m. tvarkos aprašo parvirtinimo“.

organizacijų bendradarbiavimas su vietos valdžios institucijomis bei platesnis šių subjektų įsitraukimas į bendruomeninių organizacijų veiklą galėtų turėti teigiamos įtakos siekiant bendruomenių tikslų ir uždavinių. Du trečdaliai bendruomenių tvirtina, kad vietos valdžios institucijos galėtų prisidėti prie geresnio, efektyvesnio bendruomenių tikslų įgyvendinimo.⁷³ Nepaisant to, skirtingai nei seniūnų santykiai su seniūnaičiais, bendruomeninių organizacijų ir seniūnų santykiai teisiškai praktiškai nėra apibrėžiami. Seniūnams nėra prievolės vykdant savo funkcijas bendradarbiauti su bendruomeninėmis organizacijomis. 2007 metais Lietuvos Respublikos Vyriausybei patvirtinus Savivaldybių vidinės decentralizacijos koncepciją, buvo numatyta, kad reikia „įstatymu reglamentuoti seniūnų pareigą, teikiant administracines paslaugas ir administruojant viešųjų paslaugų teikimą, konsultuotis ir bendradarbiauti su seniūnijos aptarnaujamoje teritorijoje veikiančiomis bendruomeninėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis;“⁷⁴ 2008 metais Vietos savivaldos įstatyme⁷⁵ buvo įtvirtinta seniūnaičio institucija ir to pasekoje buvo papildytos seniūno funkcijos, susijusios su bendradarbiavimu, tačiau jos nukreiptos išskirtinai į seniūnaičius. Nebuvo konkrečiai apibrėžtas bendradarbiavimas su bendruomeninėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis. Tik 2013 metais, kai buvo patvirtinta Vietos bendruomenių savivaldos 2013 – 2015 metų programa ir buvo numatyta sudarinėti Vietos bendruomenių tarybas, atsirado minimalūs teisiniai santykiai tarp bendruomeninių organizacijų ir seniūno. Kadangi į minėtos tarybos sudėtį įeina ne tik ankščiau jau minėti subjektai (seniūnai, seniūnaičiai, pavieniai gyvenamosios bendruomenės nariai), tačiau ir bendruomeninių organizacijų atstovai. Seniūnams atsirado prievolė bendradarbiauti su bendruomeninių organizacijų atstovais įgyvendinant šios programos tikslus. Tačiau, nesudarant Vietos bendruomenių tarybų, šie teisiniai santykiai neegzistuoja. Nepaisant to, dažnas atvejis, kai seniūnijos neatlygintinai suteikia bendruomeninėms organizacijoms patalpas veiklai vykdyti, taip sukurdamas prielaidas efektyvesniam jų vykdomų funkcijų įgyvendinimui. Taip pat, seniūnai su bendruomeninėmis organizacijomis ir jų įgyvendinamais projektais susiduria seniūnaičių sueigose, kadangi jų metu yra priimami sprendimai dėl projektų, kuriuos teikia seniūnaitijų teritorijose esančios bendruomeninės organizacijos, įgyvendinimo tikslingumo. Galime daryti prielaidą, kad vyksta neformalus bendravimas įvairiomis formomis – keičiantis informacija tarpusavyje, organizuojant renginius, konsultuojantis, įgyvendinant bendrus projektus.

Apibendrinami galime teigti, kad santykiai tarp seniūno ir bendruomeninių organizacijų yra neformalūs. Teisės aktai nenumato seniūno pareigos konsultuotis su bendruomeninėmis organizacijomis organizuojant viešųjų paslaugų teikimą, sprendžiant vietos bendruomenėse kylančias

⁷³ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Bendruomeninių organizacijų ir bendruomenių centrų veiklos ir galimybių plėtojimo tyrimas, Vilnius, 2011, 34 p., prieiga per internetą:

<http://www.bendruomenes.lt/files/Bendruomeniniu_organizaciju_tyrimas.pdf>, žiūrėta (2015 02 07)

⁷⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 282, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 35-1281.

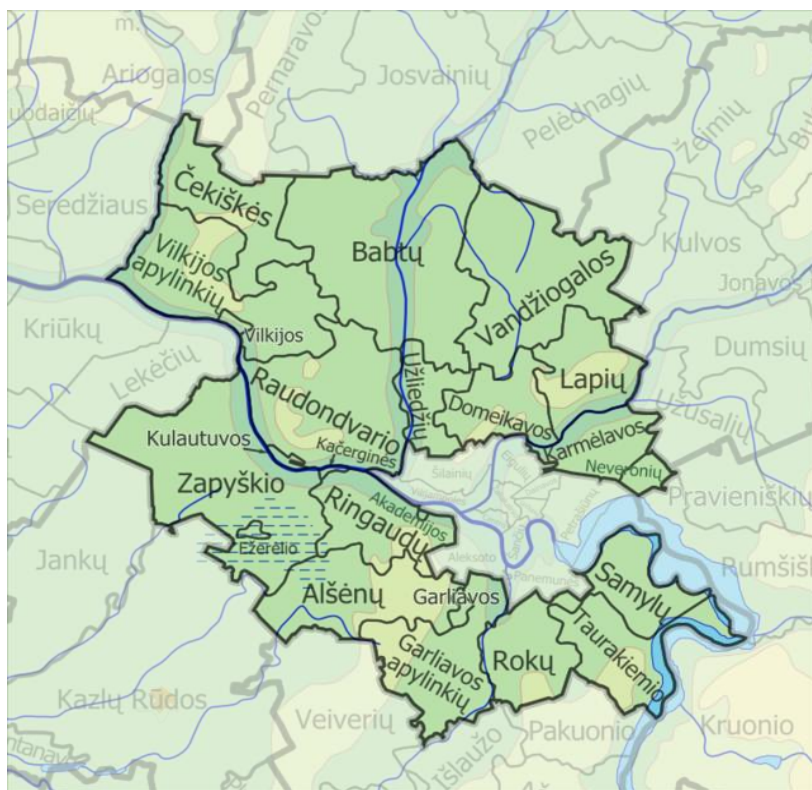
⁷⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.

problemas, numatant seniūnijos vystymosi perspektyvas. Tik nuo bendruomeninių organizacijų ir seniūno iniciatyvumo priklauso jų tarpusavio bendradarbiavimas.

2 SENIŪNO FUNKCIJŲ ĮGYVENDIMO KAUNO RAJONO SAVIVALYBĖS AKADEMIJOS IR SAMYLŲ SENIŪNIJOSE TYRIMO METODOLOGIJA

2.1 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijų charakteristika

Kauno rajono savivaldybė yra Lietuvos viduryje, Kauno apskrityje, išsidėsčiusi aplink Kauno miestą. Rajoną kerta „Via Baltica“, Vilnius-Kaunas-Klaipėda magistralės, tarptautiniai geležinkeliai IX ir IXD. Karmėlavoje yra tarptautinis oro uostas, netoli jo kuriama laisvoji ekonominė zona. „2014 m. pradžioje Kauno rajone gyveno apie 87,2 tūkst. gyventojų. Tai vienas tankiausiai apgyvendintų rajonų Lietuvoje.“⁷⁶ „Plotas - 1496 km². Rajone yra 3 miestai: Ežerėlis, Garliava ir Vilkija, 10 miestelių (Akademija, Babtai, Čekiškė, Domeikava, Kačerginė, Karmėlava, Kulautuva, Lapės, Vandžiogala ir Zapyškis) ir 370 kaimų“.⁷⁷ Kauno rajone yra 25 seniūnijos, žemiau pateiktame paveiksle parodytas seniūnijų išsidėstymo žemėlapis.

3 pav. Kauno rajono savivaldybės seniūnijų žemėlapis⁷⁸

⁷⁶ Kauno rajono savivaldybės tinklalapis, Pristatymas, prieiga per internetą <http://www.krs.lt/portal/portal/krs/lt/1/a_100/05?pageId=95836>, žiūrėta (2015 02 09)

⁷⁷ Vikipedija, Kauno rajono savivaldybė, prieiga per internetą <http://lt.wikipedia.org/wiki/Kauno_rajono_savivaldyb%C4%97#Seni.C5.ABnijos>, žiūrėta (2015 02 09)

⁷⁸ Ten pat.

Empiriniam tyrimui atlikti pasirinktos dvi Kauno rajono savivaldybės seniūnijos: Samylų ir Akademijos. Samylų seniūnija pasirinkta todėl, kad jos aptarnaujama teritoriją sudaro kaimai, tuo tarpu Akademija yra miestelis, kuris turi atskiros seniūnijos statusą. Tai padės palyginti skirtingo tipo gyvenvietėse savo funkcijas įgyvendinančias seniūnijas. Toliau trumpai aptarsime šių seniūnijų charakteristikas.

Samylų seniūnija yra Kauno rajone, prie Kauno marių kairiojo kranto, į pietryčius nuo Kauno miesto. Seniūnijos teritorija apima 76,2299 km², joje išsikūrę aštuoni kaimai: Dubravai, Gervėnupis, Girionys, Laumėnai, Samylai, Šlienava, Vaišvydava, Žiegždriai. Samylų seniūnijoje 2009 metų duomenimis yra 4307 gyventojų.⁷⁹ Seniūnija išsikūrusi Šlienavos kaime. Seniūnijos struktūrą sudaro: Seniūnas, seniūno pavaduotojas, padėjėja, vyr. buhalterė bei socialinio darbo organizatorius.⁸⁰ 2014 metais seniūnijoje buvo 11 seniūnaitijų.⁸¹ Bendruomenės, veikiančios šioje seniūnijoje: Visuomeninė organizacija „Samylų bendruomenės centras“; Girionių bendruomenės centras; Laumėnų bendruomenės centras.⁸² Remiantis 2014 metų Samylų seniūnijos veiklos ataskaita, per 2014 metus įvyko 6 seniūnaičių sueigos, nebuvo įsteigta nei viena nauja bendruomeninė organizacija seniūnijos teritorijoje.⁸³

Akademijos seniūnija yra Kauno rajone. Būtent Akademijos miestelis yra įgijęs seniūnijos statusą. Seniūnijos teritorija apima 276,4 ha plotą. Joje gyvena 4155 gyventojų.⁸⁴ Seniūnijos struktūrą sudaro: Seniūnas, seniūno pavaduotojas, specialistė bei socialinio darbo organizatorius.⁸⁵ 2014 metų duomenimis seniūnijoje buvo penkios seniūnaitijos, kurioms atstovavo išrinkti seniūnaičiai.⁸⁶ Remiantis 2014 metų Akademijos seniūnijos veiklos ataskaita, per 2014 metus įvyko 4 seniūnaičių sueigos, nebuvo įsteigta nei viena nauja bendruomeninė organizacija seniūnijos teritorijoje. Svarbu paminėti, kad Akademijos seniūnijoje iš viso nėra įsteigtų bendruomeninių organizacijų.⁸⁷

⁷⁹ Vikipedija, Samylų seniūnija, prieiga per internetą <http://lt.wikipedia.org/wiki/Samyl%C5%B3_seni%C5%ABnija>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸⁰ Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų kontaktų ir naudingos informacijos tinklalapis, prieiga per internetą <<http://www.lrvalstybe.lt/samylu-seniunija-5694/>>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸¹ Kauno rajono seniūnaičiai, 2014, prieiga per internetą <<http://www.krs.lt/alfresco/guestDownload/direct/workspace/SpacesStore/02a052ef-faac-4806-ae3d-b03d965cb654/SENI%C5%AANAI%C4%8CIAI+2014+m+++%28S%C4%84RA%C5%A0AS%29+2014-07-01.pdf>>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸² Kauno rajono vietos veiklos grupės tinklalapis, Mūsų bendruomenės, prieiga per internetą <<http://www.kaunorvvg.lt/lt/musu-bendruomenes>>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸³ Kauno rajono savivaldybės Samylų seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.

⁸⁴ Lietuvos valstybinių institucijų duomenų bazė internete, prieiga per internetą <http://www.valstybe.com/lt/akademijos_seniunija/3215>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸⁵ Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų kontaktų ir naudingos informacijos tinklalapis, prieiga per internetą <<http://www.lrvalstybe.lt/akademijos-seniunija-5678/>>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸⁶ Kauno rajono seniūnaičiai, 2014, prieiga per internetą <<http://www.krs.lt/alfresco/guestDownload/direct/workspace/SpacesStore/02a052ef-faac-4806-ae3d-b03d965cb654/SENI%C5%AANAI%C4%8CIAI+2014+m+++%28S%C4%84RA%C5%A0AS%29+2014-07-01.pdf>>, žiūrėta (2015 02 10)

⁸⁷ Kauno rajono savivaldybės Akademijos seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.

2.2 Tyrimo metodų pagrindimas, tyrimo organizavimas ir įgyvendinimas

Tyrimo teorinis pagrindimas

Apibendrinami šio baigiamojo darbo teorinę medžiagą, galime teigti, kad seniūnas yra ne tik formalus seniūnijos vadovas, tačiau ir vietos bendruomenės lyderis. Jo tikslas - ne tik funkcijų, susijusių su seniūnijos administravimu įgyvendinimas, tačiau ir bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis, jos narių įtraukimas į vietos valdymą. Besikeičiantis seniūnijų ir seniūnų teisinis statusas sudaro prielaidas užtikrinti aktyvesnį vietos gyventojų įsitraukimą sprendžiant gyvenamosiose vietovėse kylančias problemas, įgyvendinant bendruomenės iniciatyvas, siekiant efektyvesnio vietos valdžios funkcionavimo. Svarbu pabrėžti, kad seniūno funkcijų įgyvendinimui užtikrinti yra svarbus seniūno ir seniūnaičių, bei seniūno ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimas. Remiantis teorine darbo dalimi, galime teigti, kad seniūno ir seniūnaičių santykiai yra reglamentuoti teisės aktais, taip užtikrinamas minėtų subjektų bendradarbiavimas. Seniūnaičiai tokiu būdu gali daryti įtaką seniūno priimamiems sprendimams. Tuo tarpu, seniūną ir bendruomenines organizacijas sieja neformalūs ryšiai, teisiškai šie santykiai nėra reglamentuoti. Dėl šios priežasties, tik nuo seniūno ir bendruomeninių organizacijų iniciatyvumo priklauso jų bendradarbiavimas.

Kadangi svarbu išsiaiškinti seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes, trukdžius, jų ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo perspektyvas, todėl tyrimui buvo pasirinktos dvi seniūnijos. Taip sukuriant prielaidas seniūnijų palyginimui. Situacija bus analizuojama remiantis ne tik seniūnų ir seniūnijos darbuotojų patirtimi, tačiau ir seniūnaičių bei bendruomeninių organizacijų patirtimi.

Tyrimo objektas, tikslas ir uždaviniai

Tyrimo objektas – Seniūno funkcijos ir jų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose.

Tyrimo tikslas – nustatyti seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes bei išsiaiškinti seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo problemines sritis Kauno rajono savivaldybės Samylų ir Akademijos seniūnijose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti Samylų ir Akademijos seniūno funkcijų (susijusių su seniūnijos administravimu, priimamų sprendimų įgyvendinimo kontrole, veiklos organizavimu) įgyvendinimo galimybes;
2. Iširti tiriamųjų požiūrį į seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą, jų suinteresuotumą bendrauti tarpusavyje;
3. Nustatyti seniūno funkcijų (susijusių su seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimu) įgyvendinimo galimybes ir bendradarbiavimo problemines sritis;

4. Nustatyti veiksniai, trukdančius įgyvendinti seniūno funkcijas visa apimti, ir remiantis tyrimo metu surinkta medžiaga pateikti siūlymus situacijai gerinti.

Tyrimo metodų pagrindimas

Siekiant kuo išsamiau išsiaiškinti seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes Kauno rajono Samylų ir Akademijos seniūnijose, buvo pasirinktas kokybinis tyrimo metodas, remiamasi Tidikiu R. ir Luobikiene I.⁸⁸ Informacijai surinkti pasinaudojant struktūrizuotu interviu. Šis duomenų rinkimo metodas pasirinktas dėl to, kad tokiu būdu gaunama išsamesnė informacija, tiriamieji plačiau atsako į jiems pateiktus klausimus, rečiau pasitaiko atsakymų „nežinau“, „neturiu nuomonės“ ir pan. Interviu metu buvo pateikiama 12 klausimų, kurie buvo iš anksto suformuluoti. Klausimai buvo formuluojami remiantis teorine darbo dalimi (žr. plačiau 5 Lentelė, 1 priedas). Tiriamieji pasirinkti neatsitiktinai. Siekiant, kad tyrimas būtų kuo reprezentatyvesnis, tiriamieji buvo atrinkami remiantis šiais kriterijais: problemos išmanymas, darbo patirtis su tyrimu susijusioje srityje. Buvo atrinkti 10 ekspertų, 6 iš Samylų seniūnijos ir 4 iš Akademijos seniūnijos, taip sudarant galimybes palyginti tyrimo metu gautus duomenis.

Empirinis tyrimo modelis

Interviu klausimai formuluoti remiantis teorinėje darbo dalyje atlikta teisės aktų bei mokslinių straipsnių analize, jos metu išryškintomis problemomis, su kuriomis susiduria seniūnai įgyvendindami jiems pavestas funkcijas. Klausimai suskirstyti į dvi grupes: 1. Klausimai, susiję su administracinių seniūno funkcijų įgyvendinimu (seniūnijos administravimas; veiklos organizavimas; skundų nagrinėjimas ir pan.); 2. Klausimai, susiję su seniūno funkcijomis, siekiant seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo, bendruomenės narių įtraukimo į vietos valdymą (gyventojų konsultavimas, seniūnaičių informavimas, sueigų organizavimas ir pan.). Apklausiami seniūnijos atstovai ir seniūnaičiai, siekiant išanalizuoti situaciją iš kelių pusių.

Tyrimo atlikimas

2015 m. vasario mėn. buvo suformuluoti interviu klausimai. Susisiekus su tiriamaisiais jie buvo išsiųsti jiems elektroniniu būdu. Tiriamiesiems buvo paskirtos dvi savaitės, kad jie galėtų niekieno netrukdomi įsigilinti ir atsakyti į pateiktus klausimus. Minėtu laikotarpiu, su ekspertais buvo bendraujama telefonu bei elektroniniu paštu.

⁸⁸ Luobikienė I., Sociologinių tyrimų metodika. Kaunas: Technologija, 2010. ; Tidikis R., Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003.

Tyrimo etika

Organizuojant ir atliekant tyrimą buvo laikomasi mokslinės etikos principų. Tyrimo atlikimas buvo suderintas su kiekvienu tiriamuoju atskirai, paaiškinta tyrimo eiga bei jo rezultatų panaudojimas. Visi tiriamieji tyrime dalyvavo savo noru, niekieno neverčiami. Tyrimo klausimai nebuvo asmeninio ar įžeidžiančio pobūdžio, tiriamųjų teisės nepažeistos.

Tiriamųjų charakteristika

Lentelė 3 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijos ekspertų charakteristika

<i>Samylų seniūnija</i>			<i>Akademijos seniūnija</i>		
Pareigos	Patirtis užimamose pareigose (metais)	Kodas	Pareigos	Patirtis užimamose pareigose (metais)	Kodas
Seniūnas	5<	S1	Seniūnė	5<	A1
Seniūno pavaduotoja	5<	S2	Seniūno pavaduotoja	5<	A2
Socialinio darbo organizatorė	2-3	S3	Socialinio darbo organizatorė	5<	A3
Seniūnaitė	1-2	S4	Seniūnaitė	1-2	A4
Seniūnaitė	1-2	S5			
Bendruomenės centro pirmininkė	3-5	S6			

3. SENIŪNO FUNKCIJŲ ĮGYVENDIMO KAUNO RAJONO SAVIVALDYBĖS AKADEMIJOS IR SAMYLŲ SENIŪNIJOSE TYRIMAS

3.1 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnų funkcijų įgyvendinimo analizė, remiantis veiklos ataskaitomis

Prieš pradėdant analizuoti praktinį seniūnų funkcijų įgyvendinimą Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose, trumpai apžvelgsime minėtų seniūnijų seniūnų funkcijų įgyvendinimą remiantis 2014 m. tiriamųjų Seniūnijų veiklos ataskaitomis.

Akademijos seniūnijos seniūnė per 2014 metus išnagrinėjo 170 gyventojų prašymų, taip pat 2 skundus, iš kurių vienas - dėl kaimynų neprižiūrimo šuns, antras - dėl netinkamai pakabinto kiemo apšvietimo žibinto ant daugiabučio gyvenamo namo. Abu skundai išnagrinėti ir išspręsti taikiai. Buvo atlikti 73 notariniai veiksmai: išduotas 1 įgaliojimas žemės dokumentams paimti, 5 parašo tikrumas dokumento tekste paliudijimai ir paliudyti 67 nuorašai (kopijos) tikrumai. Išduoti 15 leidimų prekiauti. Užregistruota 17 gimimo ir mirties atvejų. Administracinės teisės pažeidimų protokolų nesurašyta. Seniūnė taip pat įgyvendinimo funkcijas, kuriomis siekiama vietos gyventojus įtraukti į sprendimo priėmimo procesą. Jas įgyvendinant buvo suorganizuotos 4 seniūnaičių sueigos, kurių metų buvo svarstomi seniūnijai aktualūs klausimai. Įvyko 18 seniūnijos socialinės paramos komisijos posėdžių, kuriuose buvo svarstomas socialiniai paramai skirtų lėšų panaudojimas. Svarbu paminėti, kad bendruomeninių organizacijų 2014 metais įsteigta nebuvo, todėl bendradarbiavimas su jomis nevyko.⁸⁹

Analizuojant Samylų seniūnijos 2014 metų veiklos ataskaitą, matome, kad situacija panaši kaip Akademijos seniūnijoje. Išnagrinėta 20 prašymų (dėl gatvės pavadinimų suteikimo, žemės klausimų, dėl aikštelės išbetonavimo Girionyse, dėl 46 autobuso reisų padidinimo ir pan.). Skundų gauta nebuvo. Atlikti 86 notariniai veiksmai. Administracinės teisės pažeidimų protokolų surašyta nebuvo. Užregistruoti 42 mirties atvejai, išduoti 63 leidimai laidojimui. Taip pat buvo išduoti 11 leidimų prekybai. Bendradarbiaujant su seniūnaičiais buvo suorganizuotos 6 seniūnaičių sueigos. Naujų bendruomenės centrų neįsteigta, tačiau bendradarbiaujant su jau veikiančiais buvo suorganizuotos šventės seniūnijoje: Užgavėnių šventimas, Girionių k. renginys „Mano kaimynas“.⁹⁰

Seniūnų funkcijų įgyvendinimo palyginimas pateiktas 4 lentelėje (39 psl.).

⁸⁹ Kauno rajono savivaldybės Akademijos seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.

⁹⁰ Kauno rajono savivaldybės Samylų seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.

Lentelė 4 2014 metais Akademijos ir Samylų seniūnijose įgyvendintų seniūnų funkcijų palyginimas (*sudaryta darbo autorės*)⁹¹

Seniūnų funkcijos	Akademijos seniūnija	Samylų seniūnija
<i>Seniūno funkcijos, susijusios su seniūnijos administravimu ir veiklos organizavimu</i>		
Gauta ir išnagrinėta – skundų	2	0
Gauta ir išnagrinėta – prašymų	170	20
Notariniai veiksmai	73	86
Leidimai prekybai	15	11
Administracinės teisės pažeidimo protokolai	nebuvo	nebuvo
Užregistruotų gimimo ir mirties atvejų skaičius	17	42
<i>Seniūno funkcijos, susijusios su seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimu</i>		
Bendradarbiavimas su bendruomenės centrais ir NVO	Seniūnijoje nėra įsteigtų bendruomenės centrų ir NVO	3 bendruomenės centrai, Suorganizuoti renginiai: Užgavėnių šventimas, Girionių k. renginys „Mano kaimynas“
Įvykusios seniūnaičių sueigos	4	6
Įvykę seniūnijos socialinės paramos komisijos posėdžiai	18	nėra informacijos

Apibendrinami Akademijos ir Samylų seniūnijų 2014 metų veiklos ataskaitas, galime daryti prielaidą, kad dominuoja seniūnų funkcijos, kurios susijusios su seniūnijos gyventojų „aptarnavimu“, tačiau ne su jų įtraukimu į sprendimo priėmimo procesą, bendradarbiavimu tarpusavyje, sprendžiant seniūnijoje kylančias problemas. Teisiškai apibrėžti seniūno ir seniūnaičio santykiai, įpareigoja seniūnus ir seniūnaičius bendradarbiauti tarpusavyje. Tai patvirtina seniūnaičių sueigų organizavimas, abejose seniūnijose buvo suorganizuotos daugiau nei 3 seniūnaičių sueigos. Jų metu buvo sprendžiami seniūnijos gyventojams aktualūs klausimai. Skirtingai nei Akademijos seniūnijoje, Samylų seniūnijoje yra įsteigtos trys bendruomeninės organizacijos. Tarp jų ir seniūno vyksta bendradarbiavimas organizuojant renginius. Bendruomeninių organizacijų Akademijos seniūnijoje nebuvimas mažina bendruomenės narių įsitraukimo į valdymą galimybes. Toliau darbe bus analizuojami interviu metu gauti atsakymai, kurių pagalba bus siekiama plačiau iširti seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes, trukdžius bei perspektyvas.

⁹¹ Sudaryta darbo autorės, remiantis: Kauno rajono savivaldybės Akademijos seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita; Kauno rajono savivaldybės Samylų seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.

3.2 Tyrimo duomenų analizė

Apklausiant ekspertus, pirmiausia buvo siekiama išsiaiškinti, kaip jie vertina tiek seniūno, tiek bendruomenės narių vietą seniūnijoje. Atliekant teorinę analizę paaiškėjo, kad seniūno požiūris į bendruomenės narius dažnu atveju yra gana skeptiškas. Vidaus reikalų ministerijos 2010 metais atliktas tyrimas tai patvirtino, kadangi tyrime dalyvavę seniūnai nurodė, jog bendruomenės narių dalyvavimas sprendimų priėmimo procese ir seniūnaičių veikla, daro mažiausią įtaką užtikrinant efektyvų funkcijų įgyvendinimą seniūnijose.⁹² Tuo tarpu šio tyrimo metu išryškėjo nevienareikšmė pozicija. Paklausus ekspertų, kas jų požiūriu yra vietos bendruomenės nariai, atsakymai pasiskirstė po lygiai. Pusė ekspertų (S1, S2 ir S3) nurodė, kad vietos bendruomenės yra iniciatyvūs dalyviai, kurie: „*Per iniciatyvas padeda įgyvendinti viešuosius interesus*“; „*Kartu su seniūnija sprendžia klausimus, kurie užtikrina seniūnijos gyventojų gerovę*“ ir pan. Tuo tarpu kita pusė (A1, A2 ir A3) manė kardinaliai priešingai. Jų nuomone, vietos bendruomenės yra pasyvūs stebėtojai. Gyventojai nesusitelkę bendram tikslui. A1 eksperto nuomone: „*Iniciatyvių dalyvių kartais atsiranda vienas kitas, bet neturėdami bendraminčių, savo iniciatyvos plačiau išvystyti nesugeba ir iniciatyva laikui bėgant nuslopsta.*“ Taigi matome, kad vis dar nėra vienareikšmės pozicijos šiuo klausimu, bendruomenės nariai vertinami dviprasmiškai. Tuo tarpu paklausus, kas seniūnijoje yra seniūnas, ar jis bendruomenės lyderis, ar tarpininkas tarp bendruomenės ir savivaldybės institucijų, ar tiesiog seniūnijos administratorius, nuomonės visų ekspertų išsiskyrė. A4 eksperto požiūriu, „*nuo seniūno supratimo apie savo pareigas priklauso, kas jis bus seniūnijoje*“, seniūnas vertinamas kaip labai įvairiapusiškas žmogus, kuris gali būti vienu metu ir seniūnijos administratoriumi, ir tuo pačiu seniūnijos lyderiu bei tarpininku. Eksperto S4 požiūriu, seniūnas yra tik seniūnijos administratorius, atlieka Vietos savivaldos įstatymo jam pavestas funkcijas ir nebando tarpininkauti tarp vietos bendruomenės ir savivaldybės institucijų, o tuo labiau siekti bendruomenės lyderio pozicijos. Skirtingai nuo minėtų dviejų ekspertų, trečiasis ekspertas nurodė, kad seniūnas yra būtent tarpininkas tarp bendruomenės ir savivaldybės institucijų: „*seniūno pareiga yra padėti ir spręsti iškilusias problemas, reikalui esant patarti bendruomenės nariams, kur kreiptis, jei problemas išspręsti negali seniūnija.*“ Eksperto S5 požiūriu: „*savivaldybės institucijos atlieka jiems pavestas funkcijas ir dažnai nėra įsigilinusios į vietos*

⁹² Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos studija „Gyventojų dalyvavimas vietos reikalų tvarkyme“. Vilnius, 2010, p. 10, prieiga per internetą, <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vrm.lt%2Ffileadmin%2FPadaliniu_failai%2FRysiu_su_visuomene_sk%2Fvisokie%2Fstudija_pilieciu_dalyvavimas.doc&ei=aRgPVd-sDJLoaNn1gIgL&usg=AFQjCNFjyoy9M6MCKRHqES02n2Y9HjEKNA&bvm=bv.88528373,d.d24>, žiūrėta (2015 03 05)

gyventojų problemas, todėl tenka „minti daugelio kabinetų slenksčius“, kol gauni reikiamą informaciją.“ Su seniūno pagalba to būtų galima išvengti. Į antrąjį klausimą apie tai, kaip ekspertai vertina seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą, visi ekspertai atsakė vieningai. Tokį bendradarbiavimą jie vertina teigiamai, tačiau pasiteiravus, ar bendradarbiavimas prisideda prie seniūno funkcijų įgyvendinimo, nuomonės išsiskyrė. 2 iš 7 ekspertų mano, kad seniūno ir bendruomenės bendradarbiavimas prie seniūno funkcijų įgyvendinimo neprisideda: „žmonės tiesiog nesidomi seniūno veikla“; „nevyksta bendradarbiavimas, tai ir prisidėti negali“. A4 ekspertas bendradarbiavimą vertino teigiamai, tačiau, jo požiūriu: „bendradarbiavimas yra per silpnas, dažnas bendruomenės narys nelabai ir žino, kaip atrodo seniūnas, o realios pagalbos net ir nesikreipia.“ Tuo tarpu likusių ekspertų požiūriu bendradarbiavimas daro didelę įtaką seniūno funkcijų įgyvendinimo užtikrinimui. Ir tai yra svarbus veiksnys siekiant sklandaus seniūno funkcijų įgyvendinimo. Ekspertai S2 ir A1 vienas mini tokius bendradarbiavimo privalumus: „<...> bendruomenės narių pastebėjimai, pastabos, patarimai vertingi“; bendruomeninės organizacijos organizuoja, koordinuoja ir vykdo gyventojų kultūrinę, socialinę ir kitas veiklas, taip padėdamos seniūnui.“ Taigi, tai patvirtina teiginį, kad seniūnui ir vietos bendruomenei bendradarbiaujant galima išspręsti tokias problemas, kurių seniūnas negalėtų išspręsti pats vienas, kadangi nežino bendruomenės narių interesų, probleminių sričių egzistuojančių bendruomenėje. Siekiant užtikrinti seniūnų ir seniūnaičių bendradarbiavimą yra sukurta teisinė bazė, reglamentuojanti santykius tarp seniūno ir seniūnaičių. Teorinėje darbo dalyje analizavome minėtus teisinius santykius, siekėme atskleisti įstatymų spragas, kurias keičiant būtų galima užtikrinti seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimą. Išsiaiškinome, kad kyla problemų dėl to, jog seniūnams nėra privaloma vadovautis seniūnaičių sueigos priimtais sprendimais, nes jie yra tik rekomendacinio pobūdžio. Norėdami tai patvirtinti praktiškai, paklausėme ekspertų, ar jų nuomone, šiuo metu sukurta teisinė bazė, reglamentuojanti seniūno ir seniūnaičio bendradarbiavimą, turi trūkumų. Seniūnaičių atsakymai buvo skirtingi nuo seniūnijos atstovų. Būtent seniūnaičių nuomone, jie turi per mažai įgaliojimų, kad galėtų užtikrinti savo pareigų įgyvendinimą. S4 ekspertas teigia, kad „seniūnaičiai gali tik patarti, jokių realių galių jie neturi.“ A4 eksperto požiūriu, „seniūnaičiams reiktų suteikti daugiau realių galių, kad jie visavertiškai galėtų dalyvauti sprendžiant su bendruomene susijusius klausimus.“ Seniūnijų atstovų požiūris buvo priešingas, jie teigia, kad teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimą, trūkumų neturi. Tiek seniūnai, tiek seniūnijos darbuotojai buvo vieningos nuomonės. Tokia pati situacija vyrauja ir analizuojant ekspertų atsakymus į klausimą apie teisinės bazės, kuri užtikrina seniūno ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimą, trūkumus. Teisės aktų analizė parodė, kad minėtas bendradarbiavimas teisiškai nėra apibrėžtas, nepaisant to, seniūnijos atstovų nuomone, teisinė bazė šiuo klausimu trūkumų neturi. Galime daryti prielaidą, kad seniūnijos atstovai nežino, kokie teisiniai santykiai sieja bendruomenines organizacijas ir seniūnus. Šiuo atveju, Akademijos seniūnijoje nėra įkurtų bendruomeninių

organizacijų, NVO, todėl tikėtina, kad seniūnijos atstovai su minėta problema nėra susidūrę. Akademijos seniūnijos ekspertų pasiteiravome, kas, jų požiūriu, lėmė tokią situaciją, kad seniūnijoje nėra įsteigtų bendruomeninių organizacijų bei NVO. Seniūnijos atstovų požiūriu, didžiausią įtaką daro tai, kad Akademijos seniūnija yra ribojasi su Kauno miestu: *„vietos gyventojams nėra poreikio, nes dirba ir pramogauja mieste; daugeliui gyventojų tai tėra miegamasis rajonas. Darbas ir kultūrinis gyvenimas vyksta mieste; kadangi seniūnija yra priemiestinė.“* Tokį požiūrį išsakė ekspertai A1, A2 ir A3. Tuo tarpu A4 ekspertas buvo kiek kitokios nuomonės. Jis kaip esminę šio reiškinių priežastį nurodė tai, kad bendruomenės, ko gero, nežino ir nesupranta realios tokios organizacijos naudos. Taip pat, eksperto požiūriu, yra reikalingas žmogus, kuris imtųsi šios iniciatyvos ir aplink save suburtų didesnę ratą bendraminčių. Teorinėje darbo dalyje išskyrėme situaciją, kurioje seniūnus ir bendruomeninės organizacijos nariai bendradarbiauja tarpusavyje. Tai Vietos bendruomenių tarybos, į kurių sudėtį įeina seniūnai, seniūnaičiai, pavieniai gyvenamosios bendruomenės nariai ir bendruomeninių organizacijų atstovai. Kauno rajono savivaldybės taryba įgyvendina Vietos bendruomenių savivaldos 2013 – 2015 metų programą ir yra numačiusi, kad kiekvienoje Kauno rajono savivaldybės seniūnijoje turi būti įsteigtos vietos bendruomenių tarybos. Tačiau informacijos apie sudarytas minėtas tarybas savivaldybės tinklalapyje nėra. Todėl siekėme išsiaiškinti, ar tarybos yra įkurtos analizuojamose seniūnijose. Atsakymai į šeštąjį interviu klausimą patvirtino, kad vietos bendruomenių tarybos yra sudarytos tiek Akademijos, tiek Samylų seniūnijose. Seniūnaičiai, bendruomeninės organizacijos atstovai ir seniūnijos atstovai realiai įtraukti į jos sudėtį. S2, S6, S5 ir A1 ekspertai nurodė, kad yra Vietos bendruomenės tarybos nariais. A1 ekspertas paminėjo, kad seniūnas yra tarybos narys, bet nėra jos pirmininkas. Nepaisant to, ši narystė sukuria prielaidas atsirasti teisiniams santykiams tarp seniūno, seniūnaičių bei bendruomeninės organizacijos atstovų, paskatinti jų tarpusavio bendradarbiavimą. Atlikus teorinę analizę paaiškėjo, kad Seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas sukuria prielaidas vietos gyventojams aktyviau įsitraukti į vietos reikalų tvarkymą bei išreikšti savo poziciją seniūnijai aktualiais klausimais. Šis bendradarbiavimas svarbus siekiant užtikrinti priimamų sprendimų skaidrumą, didesnę gyventojų pasitikėjimą savivaldybės institucijomis, savivaldybės institucijų atskaitomybę ir kokybiškesnį gyvenamosiose vietovėse kylančių problemų sprendimą. Siekiant plačiau išanalizuoti veiksmus, kurie yra daromi siekiant aktyvesnio bendradarbiavimo tarp seniūno ir vietos bendruomenių, interviu metu pasidomėjome, kaip bendradarbiavimo skatinimas vyksta Kauno rajono savivaldybės seniūnijose. Daugiau nei pusė ekspertų nurodė, kad skatinimas vyksta šiais būdais: *„rengiami įvairūs susitikimai, vakaronės, organizuojamos šventės, kino vakarai, kelionės, vyksta pasikeitimas informacija, susirenkama diskusijoms, ką reikėtų keisti aptariamose problemose ir t.t.“* Šie atsakymai vyravo tarp ekspertų S1, S2, S3, S4, S5 ir S6, tuo tarpu ekspertai A1, A2, A3 ir A4 buvo priešingos nuomonės. Eksperto A4 požiūriu: *„manau kad niekaip. Rajonas yra smarkiai auganti vietovė, čia nuolatos kuriasi naujos*

šeimos, daromi nauji užstatymai, tačiau jame yra senbuviai, kurie čia jau gyvena ne viena karta. Seniūnijos rūpestis turėtų būti apjungti ir suvienyti senbuvius su naujakuriais. Tačiau to nėra. Naujai atvažiavę visiškai nepažįsta apylinkės, o senbuviams labai skaudu matyti dažnai nesiskaitymą su jų buvusiom žemėm.“ Ekspertas A2 nurodė, kad bendradarbiavimas apskritai neskatinamas. Įvairiapusiškos patirtys parodo, kad vis dar nėra imamas priemonių visos savivaldybės mastu, kurios padėtų užtikrinti bendradarbiavimą tarp vietos valdžios ir gyventojų. Teorinėje darbo dalyje, analizuojant seniūno funkcijas, išskyrėme funkcijas, kurios yra susijusios su gyventojų įtraukimu į sprendimų priėmimo procesą ir funkcijos, susijusios su seniūnijos gyventojų „aptarnavimu“. Ekspertų požiūriu, funkcijų, kurios yra susijusios su gyventojų „aptarnavimu“ įgyvendinimas vyksta sklandžiai. Seniūnas nagrinėja gyventojų skundus bei prašymus, atlieka notarinius veiksmus ir pan. Seniūnaičių požiūriu, viskas vyksta greitai ir sklandžiai, seniūnas užtikrina šių funkcijų įgyvendinimą. Tuo tarpu pasiteiravus apie situaciją dėl seniūno funkcijų, susijusių gyventojų įtraukimu į sprendimo priėmimo procesą, atsakymai nebuvo vienareikšmiai. Tam įtakos turi ir tai, kad ekspertai labai skirtingai vertino bendradarbiavimo tarp seniūno ir vietos bendruomenių galimybes, tokio bendradarbiavimo skatinimą. S6 ekspertas nurodė, kad seniūnas minėtas funkcijas įgyvendina per bendruomenės narių susirinkimus: *“bendruomenės nariai yra informuojami per susirinkimus“*. S3 ir S5 ekspertai išskyrė tokius bendradarbiavimo būdus: *“organizuojamos seniūnaičių sueigos, svarstomos metinės veiklos ataskaitos, aptariamose seniūnijos problemose su Kauno rajono savivaldybės darbuotojais; <...> seniūnas informuoja gyventojus apie priimamus sprendimus, šaukia seniūnijai priskirtos teritorijos gyventojų sueigas ir organizuoja gyventojų susitikimus su savivaldybės institucijų pareigūnais“*. A1 ir A3 ekspertai nurodė, kad yra daroma viskas, kas nurodyta Vietos savivaldos įstatymo 33 straipsnyje, išskyrus susitikimus su savivaldybės institucijų pareigūnais. *„<...> su savivaldybės institucijų pareigūnais susitikimų neorganizuojame, nes nėra poreikio – visi pageidaujantys vyksta tiesiai į savivaldybę.“* A2 ekspertas paminėjo, kad *„organizuojami seniūnaičių ir vietos bendruomenės tarybos susirinkimai.“* Priešingą požiūrį pateikė ekspertas A4: *“bendruomenės niekas neinformuoja. Bendruomenė su seniūnu susitinka, kai reikia gauti pažymą apie deklaruojamą gyvenamąją vietą.“* S4 eksperto požiūriu, taip pat ne visos minėtos seniūno funkcijos yra realizuojamos. Taigi, galime daryti prielaidą, kad ne visos seniūno funkcijos, susijusios su gyventojų įtraukimu į valdymą, yra įgyvendinamos realiai, bendruomenei trūksta informavimo apie seniūnijoje svarstomas problemas, turėtų būti didesnė informacijos sklaida. Siekiant išsiaiškinti, ar šiuo metu Vietos savivaldos įstatyme numatytos seniūno funkcijos užtikrina seniūnijos gyventojų „aptarnavimą“ ir jų įtraukimą į sprendimo priėmimo procesą, to pasiteiravome seniūnijos atstovų. Visi apklausti ekspertai buvo vieningos nuomonės. Jų požiūriu, šiuo metu seniūnui priskirtos funkcijos užtikrina tiek seniūnijos gyventojų aptarnavimą, tiek jų įtraukimą sprendimo priėmimo procesą. Galima daryti prielaidą, kad seniūno funkcijų išplėtimas yra neaktualus. Seniūnijų atstovai neišskiria funkcijų, kurios turėtų būti pakeistos

arba išplėstos. Nepaisant to, kad funkcijų sumažinimas ar išplėtimas yra neaktualus, tačiau, ekspertų nuomone, yra tam tikrų funkcijų, kurios yra neįgyvendinamos arba įgyvendinamos tik iš dalies. Analizuojant interviu metu gautus atsakymus, galime išskirti praktiškai neįgyvendinamą seniūnams priskirtą funkciją, tai – administracinių bylų nagrinėjimas. Seniūnijos atstovai nurodė, kad tokios bylos seniūnijoje nebuvo nagrinėtos. „*Administracinės bylos nagrinėjimas, tokias bylas paprastai nagrinėja teismai.*“ Tik vienas iš dešimties ekspertų nurodė, kad visgi nėra įgyvendinamos seniūno funkcijos, skirtos įtraukti vietos bendruomenę į sprendimo priėmimo procesą. „*Realus seniūno ryšio su gyventojais užtikrinimas yra menkas.*“ Šis ekspertas ankstesniuose klausimuose minėjo, kad bendradarbiavimas tarp seniūno ir vietos bendruomenių nėra skatinamas, bendruomenių nariai dažnai net nežino kaip atrodo seniūnas. Dėl šių priežasčių, jo požiūriu, nėra užtikrinamas seniūno funkcijų, susijusių su gyventojų įtraukimo į vietos reikalų tvarkymą, įgyvendinimas. Nepaisant to, kad didžioji dalis ekspertų mano, kad praktiškai visos seniūno funkcijos yra įgyvendinamos, tačiau paklausus apie tai, kas galbūt trukdo įgyvendinti vienokias ar kitokias seniūnams įgyvendinti pavestas funkcijas, ekspertai visgi išskyrė keletą pagrindinių veiksnių. A4 eksperto požiūriu, svarbiu veiksniu įgyvendinant funkcijas, yra paties seniūno požiūris į savo pareigas. Jeigu jis vertina save tik kaip administracines funkcijas įgyvendinantį subjektą, tada sunku tikėtis, kad seniūnas taps tarpininku tarp vietos gyventojų ir savivaldybės institucijų. S6 eksperto požiūriu, svarbus veiksnys yra vietos bendruomenės narių nuomonių nesutapimas, skirtingi interesai. S4 ekspertas teigė, kad didesnio savarankiškumo suteikimas seniūnams, padėtų užtikrinti praktinį seniūno funkcijų įgyvendinimą. Jam antrino ir A2 ekspertas. Taip pat du ekspertai (A3 ir A1) išsakė požiūrį, kad yra tarpinstitucinis nesusikalbėjimas, trūksta ne tik bendradarbiavimo su vietos gyventojais, bet ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo. Tai padėtų lengviau keistis informacija, plačiau pažvelgti į vietos bendruomenėse kylančias problemas, priimti kompleksinius sprendimus. Tuo tarpu likę ekspertai nurodė, kad esminis veiksnys yra per mažas seniūnijos finansavimas. „*Lėšų stoka*“; „*Trūkstamas finansavimas*“; „*Per mažas seniūnijos biudžetas*“. Tai sudaro prielaidas atsirasti seniūno funkcijų įgyvendinimo trukdžiams. Nėra galimybių įvykdyti visus užsibrėžtus tikslus ir patenkinti gyventojų interesus, ar išspręsti gyvenamosiose vietovėse kylančias problemas. Seniūnas bendradarbiauja su savivaldybės institucijomis: tarybos nariais bei administracijos direktoriumi; savivaldybės administracija; savivaldybės įstaigomis, esančiomis seniūnijos teritorijoje, seniūnijos gyventojais, nevyriausybinėmis bei bendruomeninėmis organizacijomis. Jų tarpusavio bendradarbiavimas prisideda ir prie seniūno funkcijų įgyvendinimo. Dėl to, paprašėme ekspertų įvardinti savivaldybės, pačių seniūnų bei vietos bendruomenės narių veiksmus, kurie prisidėtų prie seniūnų funkcijų įgyvendinimo užtikrinimo. Ekspertų atsakymai buvo ganėtinai skirtingi, tačiau dauguma ekspertų akcentavo visų trijų subjektų iniciatyvumą apskritai. S4 eksperto požiūriu, seniūno funkcijų įgyvendinimą padėtų užtikrinti mažesnis savivaldybės atstovų kišimasis į seniūnijų reikalus. Platesnių įgaliojimų seniūnams

suteikimas. S3 ekspertas nurodė, kad bendruomenės nariai turėtų būti drąsesnis išsakydami savo nuomonę seniūnijai aktualiais klausimais: „*drąsus bendruomenės narių išvalgų išsakymas dėl seniūnijoje esančių problemų ir bendradarbiavimas atrandant problemų sprendimus.*“ S1 ekspertas mano, kad bendruomenės narių aktyvesnis dalyvavimas seniūnijose reikalų tvarkyme yra svarbus veiksmas, kurį bendruomenė galėtų padaryti, siekiant seniūno funkcijų visapusiško įgyvendinimo. Taip pat šis ekspertas akcentuoja ir didesnio finansavimo seniūnijai skyrimą. S5 ekspertas akcentavo patirties kaupimą. Jo požiūriu, seniūnija turėtų dalyvauti įvairiuose projektuose, kurie būtų naudingi bendruomenei ir taip kaupti patirtį. Vėliau ja pasinaudoti, siekiant gauti didesnę finansavimą, ieškant būdų, kaip galima būtų gerinti bendruomenės gerbūvį. A4 bei S6 ekspertai laikėsi nuomonės, kad <...> *bendruomenę apjungti gali bendri susibūrimai su seniūnu, aktyvus bendruomenės laisvalaikio praleidimas, glaudesnio tarpusavio ryšio užtikrinimas*<...>, tai savo ruožtu padėtų seniūnui įsigilinti į bendruomenėje egzistuojančias problemas, įsiklausyti į gyventojų lūkesčius ir gerinti savo funkcijų įgyvendinimą. 3 ekspertai neturėjo nuomonės šiuo klausimu.

Apibendrinant tyrimo metu gautus rezultatus, galime teigti, kad nors didžioji dauguma ekspertų mano, jog seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas prisideda prie seniūno funkcijų įgyvendinimo, padeda užtikrinti bendruomenės interesų įgyvendinimą, bendruomenėje kylančių problemų sprendimą, tačiau toks bendradarbiavimas vis dar nėra užtikrinimas. Nevyksta minėto bendradarbiavimo skatinimas iš savivaldybės institucijų, realiai jis priklauso tik nuo seniūno bei bendruomenės narių iniciatyvumo. Tai lemia, kad seniūno funkcijos, susijusios su gyventojų įtraukimu į valdymą, yra neįgyvendinamos arba įgyvendinamos tik dalinai. Nors ekspertai nurodė, kad seniūnas įgyvendina praktiškai visas Vietos savivaldos įstatyme numatytas funkcijas, tačiau seniūnaičiai akcentavo, kad trūksta gyventojų informavimo apie seniūnijoje svarstomas problemas, taip pat ekspertai išskyrė su seniūno funkcijų įgyvendinimu susijusius trukdžius. Tai pagrindžia teiginį, kad seniūno funkcijos yra įgyvendinamos dalinai. Tokią situaciją sąlygoja per mažas seniūnijų finansavimas, tarpinstitucinis nesusikalbėjimas, bendruomenės narių interesų nesutapimas.

3.2 Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijų palyginimas, remiantis gautais tyrimo rezultatais

Išanalizavus interviu metu gautus atsakymus bendrai, aktualu atlikti ir tiriamų seniūnijų palyginimą. Kadangi Samylų seniūnijos aptarnaujama teritoriją sudaro kaimai, tuo tarpu Akademinė seniūnija yra miestelis, kuris turi atskiros seniūnijos statusą. Samylų seniūnija nutolusi nuo miesto centro, o Akademijos seniūnija arti miesto centro. Tai sukuria prielaidas kitokiems seniūnijos gyventojų įpročiams ir gyvenimo būdai, kas gali daryti įtaką ir seniūnams įgyvendinant jiems pavestas funkcijas.

Analizuojant pirmąjį klausimą, matome aiškia priešpriešą tarp Samylų ir Akademijos seniūnijų ekspertų atsakymų. Pasiteiravus, kas ekspertų nuomone yra bendruomenės nariai. Visi Samylų seniūnijos ekspertai nurodė, kad jie yra iniciatyvūs dalyviai, kurie sprendžia seniūnijai aktulius klausimus, įgyvendina įvairiais iniciatyvas. Akademijos seniūnijos ekspertai buvo priešingos nuomonės. Jų požiūriu, vietos bendruomenės yra pasyvu stebėtojai, nėra bendraminčių, kurie galėtų kartu įgyvendinti iniciatyvas. Galime daryti prielaidą, kad toks požiūris vyrauja dėl to, jog Akademijos seniūnija yra daugiau miegamasis rajonas, gyventojai aktyvią veiklą vykdo (dirba, pramogauja, realizuoja savo poreikius) Kauno miesto savivaldybėje. Tuo tarpu Samylų seniūnijos gyventojai dirba ir realizuoja savo iniciatyvas seniūnijos teritorijoje. Dėl šios priežasties gyventojai ieško būdų, kaip sukurti galimybes gyvenamojoje vietovėje realizuoti savo poreikius, puoselėti kultūrinę veiklą ir pan. Paklausus seniūnaičių ir bendruomeninės organizacijos nuomonės apie seniūno poziciją bendruomenėje, atsakymais buvo skirtingai nepriklausomai nuo seniūnijos. Seniūnijose nevyravo konkretūs atsakymai minėtu klausimu. Samylų seniūnijos ekspertai vienareikšmiškai teigiamai įvertino ir seniūno bei bendruomenės narių bendradarbiavimą, jų požiūriu, jis prisideda prie seniūno funkcijų įgyvendinimo. Akademijos seniūnijos ekspertai šiuo klausimu buvo kitos nuomonės: nors ir vertino teigiamai, tačiau akcentavo, kad bendradarbiavimas nevyksta, gyventojai nesidomi seniūno ir seniūnijos veikla. Tokį požiūrį lemia ir ankščiau išsakyta ekspertų pozicija, kad bendruomenės yra pasyvūs stebėtojai seniūnijoje. Tiek Akademijos, tiek Samylų seniūnijos atstovų požiūriu, šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūnų ir seniūnaičių teisinius santykius bei seniūnų ir bendruomeninių organizacijų teisinius santykius trūkumų neturi. Tačiau abiejų seniūnijų seniūnaičiai nurodė, kad visgi išvelgia keletą trūkumų, tokių kaip per maži seniūnaičių įgaliojimai, galimybės dirbti ne tik patariamojo balso teisėmis. Tai leidžia daryti prielaidą, kad seniūnaičiai išsamiau išgilinę į teisinius aspektus, kurie lemia seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimą, jiems aktualesnis šis klausimas nei seniūnijos darbuotojams. Ekspertų požiūriai išsiskyrė ir penktuoju klausimu „*Kaip skatinamas bendradarbiavimas Kauno rajono savivaldybės seniūnijose tarp seniūnų ir vietos bendruomenių?*“. Samylų seniūnijos ekspertai nurodė įvairius būdus, kuriais yra skatinamas bendradarbiavimas tarp seniūno ir vietos bendruomenių: organizuojami susirinkimai, seniūnaičių sueigos, bendri renginiai, kelionės, šventės ir pan. Tuo tarpu Akademijos seniūnijos ekspertai buvo priešingos nuomonės, jie nurodė, kad bendradarbiavimas nėra skatinamas. Galime daryti prielaidą, kad šiuo atveju ir seniūno funkcijos, kurios yra siejamos su gyventojų įtraukimu į vietos reikalų tvarkymą, įgyvendinamos tik dalinai. Siekiant išsiaiškinti seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes išsamiau, išskyrėme du seniūno funkcijų tipus: 1. Seniūno funkcijos, užtikrinančios seniūnijos gyventojų „aptarnavimą“; 2. Seniūno funkcijos, užtikrinančios gyventojų įtraukimą į sprendimų priėmimo procesą. Dėl pirmojo seniūno funkcijų tipo įgyvendinimo, tiek Samylų, tiek Akademijos seniūnijų ekspertai buvo vieningos nuomonės. Jų patirtis rodo, kad funkcijos yra įgyvendinamos sklandžiai, tai

parodo ir seniūnijų veiklos ataskaitų analizė, kurioje atsispindėjo minėtų funkcijų įgyvendinimas. Tačiau paklausus ekspertų apie antrojo tipo seniūno funkcijų įgyvendinimą, nuomonės išsiskyrė. Nors dauguma abiejų seniūnijų ekspertų nurodė, kad seniūnas įgyvendina visas funkcijas, kurios yra apibrėžtos vietos savivaldos įstatyme (seniūnaičių sueigų organizavimas, gyventojų informavimas, ir pan.), tačiau Akademijos seniūnijoje 2 ekspertai teigė, kad visgi ne visos iš minėtų funkcijų yra įgyvendinamos. Pasak A1 ekspertės požiūriu: „*nėra organizuojami gyventojų susitikimai su savivaldybės institucijų pareigūnais – visi norintys patys nuvyksta tiesiai į savivaldybę.*“ A4 ekspertė teigė, kad bendruomenės nariai nėra informuojami apie seniūnijos aktualijas, joje svarstomus klausimus. „*Paprastai bendruomenė su seniūnu susitinka, kai reikia gauti pažymą apie deklaruojamą gyvenamąją vietą, arba kitą dokumentą.*“ Samylų seniūnijos ekspertai tokių atvejų neišskyrė. Jų požiūriu, seniūnas aktyviai įgyvendina visas, su gyventojų įtraukimu į sprendimų priėmimo procesą susijusias, funkcijas. Tačiau yra ir tam tikrų trukdžių, kurie trukdo seniūnams įgyvendinti jiems pavestas funkcijas. Juos pašalinus, būtų galima sukurti palankesnes sąlygas seniūno funkcijų įgyvendinimui užtikrinti. Analizuojant ekspertų atsakymus paaiškėjo, kad abiejų seniūnijų ekspertai nurodo bendrą veiksnį, kuris turi įtakos seniūno funkcijų įgyvendinimui, tai – per mažas finansavimas. Būtent per mažas seniūnijų biudžetas, ekspertų požiūriu, trukdo seniūnams įgyvendinti jiems pavestas funkcijas. Šios nuomonės vieningai laikėsi didžioji dalis ekspertų. Tarp minėtų seniūnijų ekspertų skirtumas buvo tas, kad Samylų seniūnijos ekspertai taip pat akcentavo kitą veiksnį turintį įtakos, tai – per maži seniūno įgaliojimai, savarankiškumo trūkumas. Akademijos seniūnijos ekspertai akcentavo tarpinstitucinį nesusikalbėjimą, žmogiškųjų išteklių stoką. Šie veiksniai suponuoja ir atsakymus į klausimą, kokie savivaldybės, seniūnų, vietos bendruomenių veiksmai galėtų paskatinti seniūno funkcijų įgyvendinimą. Abiejų seniūnijų ekspertai atsakymus pateikė priklausomai nuo to, kas jiems atrodė aktualiausia. Samylų seniūnijos ekspertai nurodo, kad mažesnis savivaldybės kišimasis į seniūnijos reikalus, seniūno savarankiškumo didinimas. Taip pat svarbus didesnio finansavimo seniūnijai skyrimas. Aktyvesnė bendruomenė, bendras seniūno ir bendruomenės iniciatyvų įgyvendinimas. Akademijos seniūnijos ekspertų požiūriu reikia užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, glaudesnę seniūno ryšį su gyventojais. Tai galėtų padėti užtikrinti seniūno funkcijų įgyvendinimą, o tai savaime didintų galimybes užtikrinti ir vietos bendruomenės narių interesų įgyvendinimą, savalaikį seniūnijose kylančių problemų sprendimą.

Apibendrinami galime daryti išvadą, kad seniūno funkcijų įgyvendinimą gali lemti ir tai, kaip toli seniūnija yra nutolusi nuo miesto. Seniūnijų palyginimas parodė, kad kaimiškoje Samylų seniūnijoje yra aktyviai įgyvendinamos ne tik seniūno funkcijos, susijusios su seniūnijos administravimu, gyventojų aptarnavimu, bet ir funkcijos, kurios lemia gyventojų įtraukimą į vietos reikalų tvarkymą, sprendimų priėmimo procesą seniūnijoje. Toliau nuo miesto esančioje seniūnijoje gyventojai patys aktyviau siekia įsitraukti į seniūnijos politinį bei kultūrinį gyvenimą. Patogiausiu kreiptis

į seniūniją nei ieškoti pagalbos tiesiogiai savivaldybėje. Galime teigti, kad Samylų seniūnijoje seniūnas turi didelę reikšmę ir yra kaip tarpinė grandis tarp gyventojų ir savivaldybės institucijų. Tuo tarpu Akademijos seniūnija, kuri ribojasi su Kauno miestu, susiduria su problema, kad gyventojai ne tik dirba, bet leidžia savo laisvalaikį ir gyvena kultūrinį gyvenimą mieste. Dėl šios priežasties gyventojai mažiau domisi seniūnijos veikla, kreipiasi tik tuomet, kai reikia gauti reikiamą dokumentą. Seniūnija tampa tik miegamuoju rajonu, kuriame nėra aktyvios vietos bendruomenės, įkurtų bendruomeninių organizacijų. Nėra užtikrinimas seniūno funkcijų, susijusių su gyventojų įtraukimu į sprendimo priėmimo procesą, įgyvendinimas. Trūksta bendradarbiavimo tarp vietos bendruomenės narių ir seniūno.

IŠVADOS

1. Aptarus vietos savivaldos, savivaldybės sampratų turinį, galime teigti, kad jiems laiduota savivaldos teise vietos bendruomenės gali pasinaudoti per savivaldybės institucijas. Išnagrinėjus vietos bendruomenės, seniūnaitijos, seniūnaičio ir bendruomeninių organizacijų sampratų tarpusavio ryšį, paaiškėjo, kad šias sampratas sieja du esminiai aspektai: lokalizacija ir bendri interesai.
2. Išanalizavus seniūnijos ir seniūno vietą savivaldos institucinėje sistemoje, galime daryti išvadą, kad seniūnijos yra vietinės valdžios organai, kurie yra arčiausiai gyventojų, o seniūnas - tarpinė grandis tarp vietos bendruomenių ir savivaldybės institucijų. Seniūnijos ir seniūno veikla ypatingai aktuali toliau nuo miesto centro nutolusiose gyvenvietėse.
3. Seniūnijos teisinio reguliavimo pokyčiai, įvykę per pastaruosius du dešimtmečius, rodo, kad buvo siekiama stiprinti seniūnijų pozicijas savivaldos institucinėje sistemoje: tobulinant teisinę bazę, keičiant seniūnijos statusą, išplečiant seniūnijų funkcijas. Nepaisant to, vienas svarbiausių aspektų, turinčių įtakos seniūnijos funkcionavimui, liko praktiškai nepakitęs, tai – seniūnijos finansinis savarankiškumas.
4. Išnagrinėjus seniūno teisinio statuso kitimą nuo 1994 metų, galime išskirti esminius pasikeitimus, tai: seniūno teisinio statuso pasikeitimas iš politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojo į karjeros valstybės tarnautoją. Šis pasikeitimas sukūrė prielaidas atsirasti seniūnų darbo tęstinumui, skaidresnėms seniūno skyrimo į pareigas procedūroms bei jų viešumui užtikrinti. Kitas pasikeitimas – seniūno įgyvendinamų funkcijų išplėtimas. Nepaisant to, vis dar nėra išspręstas seniūnų atskaitingumo klausimas, jį būtų aktualu sieti ne tik su savivaldybės administracijos direktoriumi, tačiau ir vietos gyventojais. Taip pat, svarbu didinti seniūnų savarankiškumą, suteikti jiems didesnius įgaliojimus priimti sprendimus, kurie yra būtini užtikrinant vietos bendruomenėse egzistuojančių ir naujai atsirandančių problemų sprendimą.
5. Seniūno ir seniūnaičių, bei seniūno ir bendruomeninių organizacijų teisinių santykių analizė leidžia daryti išvadą, kad seniūno teisinis santykis su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir jų atstovais – seniūnaičiais yra apibrėžtas išsamiai. Nepaisant to, seniūnams nėra privaloma vadovautis seniūnaičių sueigos priimtais sprendimais, kadangi jie yra tik rekomendacinio pobūdžio. Tai sukuria prielaidas atsirasti situacijoms, kai vietos bendruomenės nuomonės yra nepaisoma, sprendimai priimami neatsižvelgiant į seniūnaičių sueigos rekomendacijas. Santykiai tarp seniūno ir bendruomeninių organizacijų yra neformalūs, tik nuo bendruomeninių organizacijų ir seniūno iniciatyvumo priklauso jų tarpusavio bendradarbiavimas.

6. Išanalizavus kokybinio tyrimo metu gautus duomenis paaiškėjo, kad nors didžioji dauguma ekspertų mano, jog seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas prisideda prie seniūno funkcijų įgyvendinimo, padeda užtikrinti bendruomenės narių interesų įgyvendinimą, bendruomenėje kylančių problemų sprendimą, tačiau toks bendradarbiavimas vis dar nėra užtikrinamas. Nevyksta minėto bendradarbiavimo skatinimas iš savivaldybės institucijų, realiai jis priklauso tik nuo seniūno bei bendruomenės narių iniciatyvumo. Seniūnai nėra suinteresuoti vietos gyventojų įtraukimu į sprendimo priėmimo procesą. Dėl to seniūno funkcijos, susijusios su gyventojų įtraukimu į valdymą, yra praktiškai neįgyvendinamos arba įgyvendinamos tik dalinai. Paaiškėjo, kad trūksta gyventojų informavimo apie seniūnijoje svarstomas problemas, realaus ryšio su seniūnu užtikrinimo. Tokią situaciją sąlygoja per mažas seniūnijų finansavimas, tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka, bendruomenės narių interesų nesutapimas.
7. Apibendrinant magistro baigiamąjį darbą, svarbu paminėti, kad iškelta hipotezė pasitvirtino tik iš dalies. Seniūno ir vietos bendruomenių santykių reglamentavimas turi įtakos seniūno funkcijų įgyvendinimui, tačiau tai nėra vienintelė būtina sąlyga. Šis bendradarbiavimas sukuria prielaidas seniūno funkcijų, susijusių su gyventojų įtraukimu į sprendimo priėmimo procesą, įgyvendinimui užtikrinti, tačiau neturi įtakos įgyvendinant seniūno funkcijas susijusias su seniūnijos administravimu.

PASIŪLYMAI

Remiantis išanalizuota teorine medžiaga ir kokybinio tyrimo rezultatais toliau pateikiami pasiūlymai seniūno funkcijų įgyvendinimui bei seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimui didinti:

1. Lietuvos Respublikos Seimui.

- ✓ Stiprinti vietos savivaldą: didinti seniūnijų finansinį savarankiškumą ir suteikti daugiau galių disponuoti turimomis lėšomis, atsižvelgiant į konkrečios vietos bendruomenės poreikius. Sustiprinti seniūnaičių galias, numatant, kad seniūnaičių sueigose priimami sprendimai nebūtų tik rekomendacinio pobūdžio.
- ✓ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme numatyti seniūno atskaitomybę ne tik savivaldybės administracijos direktoriui, bet ir tiesiogiai gyventojams.
- ✓ Teisiškai apibrėžti seniūno ir bendruomeninių organizacijų tarpusavio santykius.

2. Kauno rajono savivaldybės institucijoms.

- ✓ Užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp vietos savivaldos institucijų, numatant prievolę konsultuotis su seniūnijomis, kai svarstomi klausimai yra susiję su konkrečia gyvenamosios vietovės bendruomene, jos interesais. Tai padėtų lengviau keistis informacija, plačiau pažvelgti į vietos bendruomenėse kylančias problemas, priimti kompleksinius sprendimus.
- ✓ Skatinti bendradarbiavimą tarp seniūno ir vietos bendruomenių, motyvuojant tiek pačius seniūnus, tiek bendruomenės narius. Motyvaciją galima sukurti viešai aptariant įgyvendintas iniciatyvas, akcentuojant gyventojų ir seniūnų indėlį. Gyventojai matydami, kad iniciatyvos yra realizuojamos, problemos realiai sprendžiamos bus motyvuoti aktyviau dalyvauti vietos gyvenime.

3. Seniūnams.

- ✓ Užtikrinti seniūnaičių, bendruomeninių organizacijų ir apskritai seniūnijos gyventojų informavimą, plėtojant elektronines priemones. Sukurti internetines seniūnijų svetaines, kuriose būtų talpinama ir nuolat naujinama informacija apie seniūnijoje sprendžiamus klausimus, įgyvendinamas iniciatyvas, gyventojų galimybes prisidėti prie sprendimų priėmimo proceso ir pan. Taip pat seniūnaičių, bendruomeninių organizacijų, vietos veiklos grupių kontaktinė informacija.
- ✓ Vietos bendruomenės narių poreikių tyrimo organizavimas, kuris padėtų atskleisti bendruomenės narių interesus, bendruomenėse egzistuojančias problemas, numatyti seniūnijos veiklos tobulinimo kryptis.

- ✓ Organizuoti sistemingsus susitikimus su gyventojais, ne mažiau kaip kartą į du mėnesius, kurių metu būtų aptariamos seniūnijos aktualijos, įgyvendintos iniciatyvos, numatomi tolimesni darbai ir pan. Taip būtų užtikrinamas grįžtamasis ryšis, didėtų pasitikėjimas seniūnu ir jo vykdoma veikla.
4. Seniūnaičiams ir bendruomeninių organizacijų nariams.
- ✓ Sukurti vietos bendruomenės narių forumus internete, kurie galėtų pritraukti asmenis aktyviau įsitraukti į bendruomenės veiklą. Forumuose galima būtų aptarinėti bendruomenės aktualijas neišeinant iš namų, o tai aktualu taupantiems laiką, bet norintiems išsakyti savo požiūrį.
 - ✓ Organizuoti bendras talkas ir šventes, kurių metu seniūnaičiai galėtų prisistatyti bendruomenės nariams, bendruomenės nariai susipažintų tarpusavyje, taip kuriant bendrumo jausmą, skleidžiant informaciją apie seniūnaičių ir bendruomeninių organizacijų veiklą.

BIBLIOGRAFIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės ir kiti normatyviniai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Valstybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014
2. Europos vietos savivaldos chartija, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 82-2418.
3. Kauno rajono savivaldybės tarybos 2009 liepos 9 d. Nr. TS–292 sprendimas „Dėl seniūnaičių sueigos nuostatų“.
4. Kauno rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 17 d. Nr. TS-203 nutarimas „Dėl lėšų vietos bendruomenių sprendimams įgyvendinti Kauno rajono savivaldybėje skyrimo ir naudojimo 2013 – 2015 m. tvarkos aprašo parvirtinimo“.
5. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr.49/2000 “Dėl savivaldos atstovaujamojų ir vykdomųjų institucijų kompetencijos”, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 19-828.
6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 25 d. Nr. A1-71 įsakymas “Dėl vietos bendruomenių savivaldos 2013 – 2015 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 22-1099.
7. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 113-4290.
8. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 91-2832.
9. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 55-1049
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu 2007 m. kovo 14 d. Nr. 282 patvirtinta, Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 35-1281.

Moksliniai šaltiniai:

11. Astrauskas A. Optimalaus Lietuvos savivaldybių institucinės struktūros modelio paieška, Viešojo politika ir administravimas, Nr. 8, 2004, p. 9 – 24.
12. Astrauskas A. Vietos savivaldos raida Lietuvoje 1990 – 2010 metais, Viešojo politika ir administravimas, Nr. 2, 2011, p. 283-298.
13. Augustytė V. Vietos savivaldos institucijų darbuotojų vaidmuo konsultuojant kaimo gyventojus: Tauragės rajono savivaldybės administracijos seniūnijų atvejis (rankraštis), magistro baigiamasis darbas, Lietuvos žemės ūkio universitetas, Ekonomikos ir vadybos fakultetas, Akademija, 2009.
14. Baležantis A. Seniūnijos vystymo problemų analizė, Viešojo politika ir administravimas, Nr. 24, 2008, p. 72-78.

15. Citizens as Partners, OECD handbook on information, consultation and public participation in policy-making, prieiga per internetą, 2001: <<http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/Citizens-as-Partners-OECD-Handbook.pdf>>, žiūrėta (2015 02 08)
16. Irvin R.A, Stansbury J, Citizen Participation in Decision Making: Is It Worth the Effort?, 2004, 55 p.<http://www.readcube.com/articles/10.1111%2Fj.15406210.2004.00346.x?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1>, žiūrėta (2015 12 01)
17. Kondratienė V. Vietos savivaldos sistemų teisinio reguliavimo mechanizmai, Jurisprudencija, Nr. 3(105), 2008, p. 60-66.
18. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos studija “Gyventojų dalyvavimas vietos reikalų tvarkyme”. Vilnius, 2010, p. 10, prieiga per internetą, <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vrm.lt%2Ffileadmin%2Fpadaliniu_failai%2FRysiu_su_visuomene_sk%2Fvisokie%2Fstudija_pilieciu_dalyvavimas.doc&ei=aRgPVD-sDJLoaNN1gIgL&usg=AFQjCNFjyoy9M6MCKRHqES02n2Y9HjEKNA&bvm=bv.88528373,d.d24>, žiūrėta (2015 03 05)
19. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos studija, Savivaldybių administracijų struktūrų analizė, Vilnius, 2010, prieiga per internetą <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vrm.lt%2Ffileadmin%2Fpadaliniu_failai%2FRysiu_su_visuomene_sk%2Fvisokie%2FAnalize_adm_struktura.doc&ei=Sw3ZVJUPO5HoaKLzgdAL&usg=AFQjCNG9VcIE-c2tPzHg2uK2TWsAXIw4rQ&bvm=bv.85464276,d.d2s>, žiūrėta (2014 12 15)
20. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos studija, Savivaldybių administracinių struktūrų analizė, Vilnius, 2010, prieiga per internetą <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCUQFjAB&url=http%3A%2F%2Fvakokybe.vrm.lt%2Fget.php%3Ff.426&ei=OBriVIKkGZHxapGNgKkJ&usg=AFQjCNERX7As_Jy0D0DumBUUvHjTe40UfA&bvm=bv.85970519,d.d2s>, žiūrėta (2015 02 08)
21. Luobikienė I., Sociologinių tyrimų metodika. Kaunas: Technologija, 2010.
22. Mačiulytė J., Ragauskas P. Lietuvos savivalda: savarankiškos visuomenės link. Vilnius: Versus aureus, 2007.
23. Nefas S. Savivaldžių (vietos) bendruomenių raida ir perspektyva šiuolaikinėje Lietuvoje, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 20, 2007, p.70-80.
24. Nefas S., Funkcionali vietos bendruomenė Lietuvos kaimuose ir miesteliuose, daktaro disertacija, Vilnius, 2007, p.124-125.

25. Novikovas A. Vietos savivaldos esmė ir socialinė paskirtis visuomenėje, *Jurisprudencija*, t. 77(69), 2005, p. 58–64.
26. Patapas A., Maculevič J. Seniūnaitijų organizavimo ir veiklos probleminiai aspektai, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 3, 2011, p. 403-412.
27. Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai, *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 1, 2012, p. 117-128.
28. Tidikis R. Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003.

Kiti šaltiniai:

29. Astrausko A., Vietos savivaldos įstatymo nuostatos dėl bendruomenių ir bendruomeninių organizacijų, *Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010 02 10*, prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CD0QFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww3.lrs.lt%2Fpls%2Finter%2Fw5_show%3Fp_r%3D7148%26p_d%3D94959%26p_k%3D1&ei=ibZqUYO6GciDtAaDw4CwCg&usg=AFQjCNErfX_x0w9ebULBmLOvAycFDwJRdw&sig2=6l0GpeB4UHRZl1EH3Bzn5A&bvm=bv.45175338,d.Yms>, (žiūrėta 2015 01 29)
30. Community Social Planning Council of Greater Victoria, *Strengthening Neighbourhood Resilience: Opportunities for Communities and Local Government*, 2013, prieiga per internetą <<http://site.ebrary.com/skaitykla.mruni.eu/lib/mrulibrary/reader.action?docID=10726450>>, žiūrėta (2015 01 25)
31. Duobaitė M. Seniūno vaidmuo valdant kaimo vietovių pokčius, *Lietuvos kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas: gerojo patirtis: 4-oji mokslinė - praktinė konferencija, Akademija*, 2010.
32. Kaip reikėtų traktuoti bendruomeninės organizacijos apibrėžimą?, prieiga per internetą <http://www.esparama.lt/duk-perziura?faq_id=090bdd53800f231e> (žiūrėta 2015 01 29)
33. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis. Šiauliai, 2005.
34. Kauno rajono savivaldybės Akademijos seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.
35. Kauno rajono savivaldybės Samylų seniūnijos 2014 m. Veiklos ataskaita.
36. Kauno rajono savivaldybės tinklalapis, Pristatymas, prieiga per internetą <http://www.krs.lt/portal/portal/krs/1/a_100/05?pageId=95836>, žiūrėta (2015 02 09)
37. Kauno rajono seniūnaičiai, 2014, prieiga per internetą <<http://www.krs.lt/alfresco/guestDownload/direct/workspace/SpacesStore/02a052ef-faac-4806-ae3d-b03d965cb654/SENI%C5%AANAI%C4%8CIAI+2014+m+++%28S%C4%84RA%C5%A0AS%29+2014-07-01.pdf>>, žiūrėta (2015 02 10)

38. Kauno rajono vietos plėtros 2007-2013 strategija, 2008, prieiga per internetą
<http://www.kaunorvvg.lt/info/projektai/kauno_r_vvg_%20integruotos_bandomosios_strategijos_tobulinimas/kauno_rajono_vietos_pletros_2007_2013_strategija.pdf>, žiūrėta (2015 01 15)
39. Kauno rajono vietos veiklos grupės bandomoji integruota strategija, Susitelkę ir aktyvūs modernaus kaimo link, 2006, prieiga per internetą
<http://www.kaunorvvg.lt/info/projektai/kauno_r_vvg_bandomosios_integruotos_strategijos_rengimas/kauno_rajono_pletros_bandomoji_integruota_strategija.pdf>, žiūrėta (2015 01 15)
40. Kauno rajono vietos veiklos grupės tinklalapis, Mūsų bendruomenės, prieiga per internetą
<<http://www.kaunorvvg.lt/lt/musu-bendruomenes>>, žiūrėta (2015 02 10)
41. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, 2012 m. parengtas ir Seime priimtas *Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas, prieiga per internetą* <http://www.vrm.lt/Vietos_savivalda197>, žiūrėta (2014 12 20)
42. Lietuvos valstybinių institucijų duomenų bazė internete, prieiga per internetą
<http://www.valstybe.com/lt/akademijos_seniunija/3215>, žiūrėta (2015 02 10)
43. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Bendruomeninių organizacijų ir bendruomenių centrų veiklos ir galimybių plėtojimo tyrimas, Vilnius, 2011, prieiga per internetą:
<http://www.bendruomenes.lt/files/Bendruomeniniu_organizaciju_tyrimas.pdf>, žiūrėta (2015 01 29)
44. Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų kontaktų ir naudingos informacijos tinklalapis, prieiga per internetą <<http://www.lrvalstybe.lt/samylu-seniunija-5694/>>, žiūrėta (2015 02 10)
45. Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų kontaktų ir naudingos informacijos tinklalapis, prieiga per internetą <<http://www.lrvalstybe.lt/akademijos-seniunija-5678/>>, žiūrėta (2015 02 10)
46. Vikipedija, Kauno rajono savivaldybė, prieiga per internetą
<http://lt.wikipedia.org/wiki/Kauno_rajono_savivaldyb%C4%97#Seni.C5.ABnijos>, žiūrėta (2015 02 09)
47. Vikipedija, Samylų seniūnija, prieiga per internetą
<http://lt.wikipedia.org/wiki/Samyl%C5%B3_seni%C5%ABnija.>, žiūrėta (2015 02 10)

Jablonskytė E. **Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose: situacija ir perspektyvos** / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. A. Patapas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, Viešojo administravimo institutas, 2015. – p. 60.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuotos seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybės Kauno rajono savivaldybės Samylų ir Akademijos seniūnijose, išryškinant seniūno funkcijas, kuriomis skatinamas vietos bendruomenės narių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą.

Pirmoje darbo dalyje nagrinėjamas seniūnijos ir seniūno vieta savivaldos institucinėje sistemoje. Seniūnijos teisinio reglamentavimo bei seniūno teisinio statuso kitimas nuo 1994 iki 2013 metų. Seniūno funkcijų įgyvendinimo trukdžiai bei seniūno ir vietos bendruomenių santykių teisinio reglamentavimo ypatumai.

Antroje darbo dalyje aprašoma tyrimo metodologija, kuria remiantis buvo organizuojamas bei atliekamas tyrimas. Trumpai pateikiamos analizuojamų seniūnijų charakteristikos bei tyrimo eiga.

Trečioje darbo dalyje analizuojamas praktinis seniūno funkcijų įgyvendinimas, remiantis kokybinio tyrimo metu gautais duomenimis. Atliekamas tiriamųjų seniūnijų palyginimas. Siekiama atskleisti seniūno funkcijų įgyvendinimo problemines sritis ir pateikti siūlymus, kaip jas tobulinti.

Reikšminiai žodžiai: seniūnija, seniūnas, seniūno funkcijos, vietos bendruomenė, seniūnaitis, bendruomeninė organizacija, savivaldybė, vietos savivalda, dalyvavimas, sprendimų priėmimo procesas.

Jablonskytė E. **The Implementation of Elder Functions in Akademija and Samylos Elderships of Kaunas Municipality: Situation and Perspectives** / Master degree thesis in Public Administration. Supervisor doc. dr. A. Patapas – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Politics and Management, Institute of Public Administration, 2015 – p. 60.

ANNOTATION

The Master's thesis analyses possibilities of implementing elder's functions in Akademija and Samylos elderships of Kaunas municipality, emphasizing elder's functions that encourage the members of local community to participate in the process of decision-making.

The first part of the thesis analyses the role of the elder and the eldership in the institutional system of self-government; the change in legal regulation of the eldership and legal status of the elder from 1994 to 2013; difficulties to implement the elder's functions, peculiarities of legal regulation of relations between the elder and local communities.

The second part of thesis describes the research methods that helped to organize and carry out the research. It provides brief characteristics of analysed elderships and the progress of research.

The third part of thesis analyses the practical implementation of elder functions, based on data obtained during the qualitative research. It provides the comparison of analysed elderships. It aims to reveal problem areas in the implementation of elder functions and provides suggestions for improvement.

Keywords: eldership, elder, elder's functions, local community, sub-elder, communal organization, municipality, local government, participation, process of decision-making.

Jablonskytė E. **Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose: situacija ir perspektyvos** / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. A. Patapas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, Viešojo administravimo institutas, 2015. – p. 60.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjamas seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Samylų ir Akademijos seniūnijose. Darbo problema apibrėžta klausimu: Ar Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose yra atotrūkis tarp seniūno funkcijų įstatyminio pagrindo ir realaus tų funkcijų įgyvendinimo? Siekiant iširti apibrėžtą problemą, darbe analizuojami teisės aktai, moksliniai straipsniai, remiantis dokumentų turiniu analizės ir istoriniu lyginamuoju metodais, taip pat kokybinio tyrimo metu gauti duomenys. Baigiamąjį darbą sudaro: įvadas, trys pagrindiniai skyriai, išvados bei pasiūlymai, literatūros sąrašas ir priedai.

Teorinėje darbo dalyje nagrinėjami teoriniai aspektai, susiję su seniūnijos vieta savivaldybės organizacinėje struktūroje, seniūno statusu, jo kitimu nuo 1994 metų. Analizuojamos seniūno funkcijos, išskiriant funkcijas, kurios yra susijusios su gyventojų įtraukimu į vietos valdymą, jų informavimu, galimybių dalyvauti sprendimų priėmimo procese užtikrinimu. Taip pat nagrinėjami seniūno ir vietos bendruomenių teisiniai santykiai, jų reglamentavimo probleminiai aspektai.

Empirinėje darbo dalyje nagrinėjamas seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Samylų ir Akademijos seniūnijose, pateikiama kokybinio tyrimo metu gautų duomenų analizė. Ekspertų interviu metu gauti duomenys rodo, kad tiriamosiose seniūnijose yra susiduriama su problemomis įgyvendinant seniūnams pavestas funkcijas, susijusias su gyventojų įtraukimu į vietos valdymą, sprendimų priėmimo procesą. Nepaisant to, kad seniūnai ir seniūnijos darbuotojai teigiamai vertina seniūno ir vietos bendruomenių tarpusavio bendradarbiavimą, tačiau jis nėra užtikrinamas. Seniūnai nėra suinteresuoti vietos bendruomenės narių įtraukimu į sprendimo priėmimo procesą. Seniūno ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimas nėra teisiškai reglamentuotas, todėl tik nuo seniūno ir bendruomeninių organizacijų iniciatyvumo priklauso minėtų subjektų bendradarbiavimas.

Reikšminiai žodžiai: seniūnija, seniūnas, seniūno funkcijos, vietos bendruomenė, seniūnaitis, bendruomeninė organizacija, savivaldybė, vietos savivalda, dalyvavimas, sprendimų priėmimo procesas.

Jablonskytė E. **The Implementation of Elder Functions in Akademija and Samylos Elderships of Kaunas Municipality: Situation and Perspectives** / Master degree thesis in Public Administration. Supervisor doc. dr. A. Patapas – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Politics and Management, Institute of Public Administration, 2015 – p. 60.

SUMMARY

The Master's thesis analyses possibilities of implementing elder's functions in Akademija and Samylos elderships of Kaunas municipality. The research problem is defined by a question: whether there is a gap between the legal basis of elder functions and real implementation of those functions in Akademija and Samylos elderships of Kaunas municipality? In order to research the defined problem, the thesis analyses legal acts, scholarly articles, based on the analysis of documents using historic comparative methods and data obtained from the qualitative research. The final thesis consists of: introduction, three main chapters, conclusions and suggestions, list of references and annexes.

The theoretical part of thesis analyses theoretical aspects related to the role of eldership in the municipal organizational structure, status of the elder, its change from 1994. It analyses elder's functions, distinguishing functions that are related to the participation of residents in the local government, their briefing, insurance of opportunities to participate in the process of decision-making. It also analyses legal relations of the elder and local communities, problematic aspects of their regulation.

The empirical part of thesis analyses the implementation of elder functions in Akademija and Samylos elderships of Kaunas municipality, provides the analysis of data obtained from the qualitative research. Data from the interview of experts shows that the analysed elderships have several problems with the implementation of elder functions related to the participation of residents in the local government and the process of decision-making. Despite the fact that elders and employees in the eldership positively evaluate the cooperation with local communities, it is still unwarranted. Elders are indifferent about the inclusion of local communities in the process of decision-making. The cooperation of the elder and communal organization is not legally regulated; therefore, their cooperation depends on the initiative of the elder and communal organization.

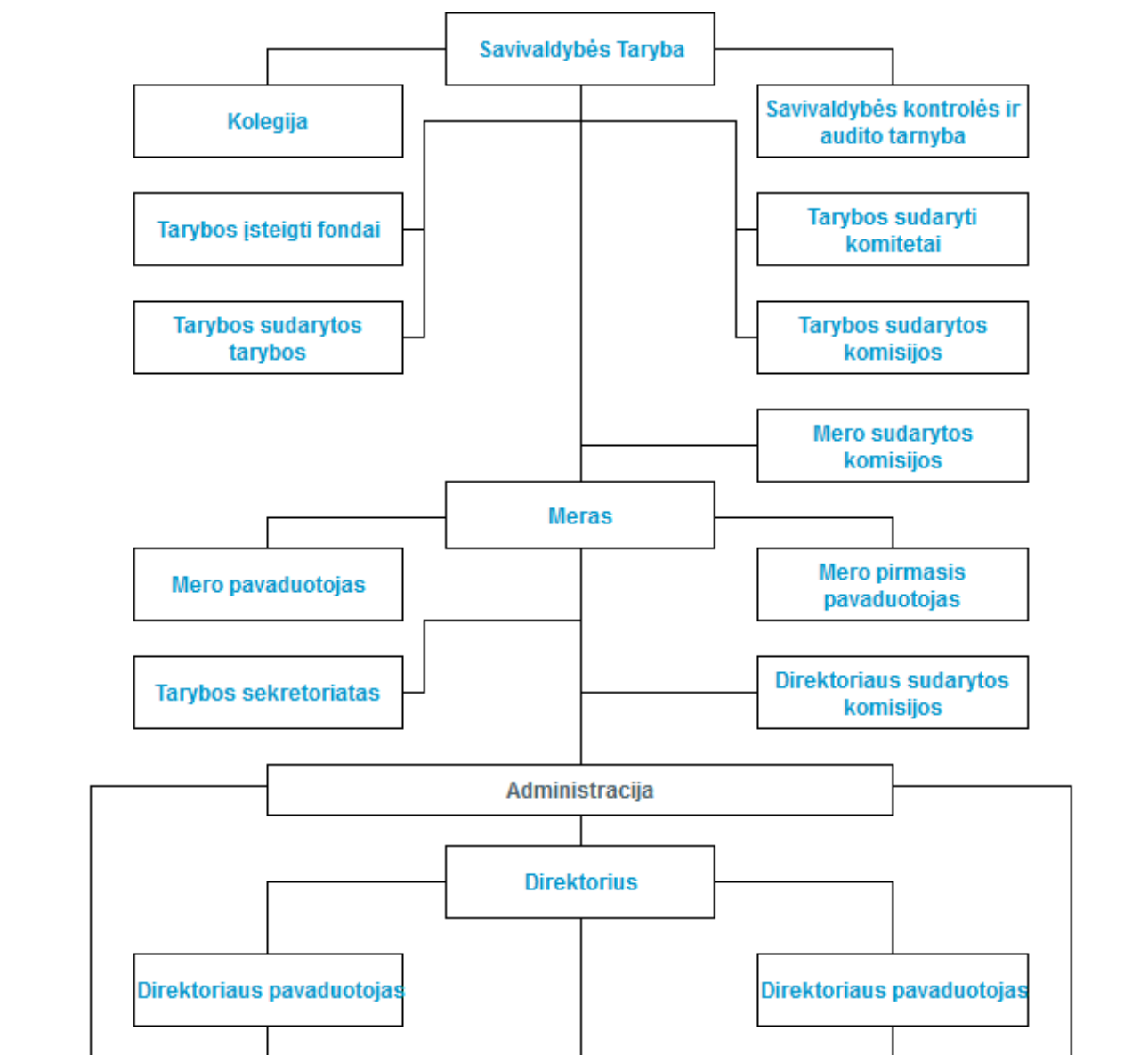
Keywords: eldership, elder, elder's functions, local community, sub-elder, communal organization, municipality, local government, participation, process of decision-making.

PRIEDAI

Lentelė 5 Koreliacinė lentelė (sudaryta darbo autorės)

Interviu klausimas	Apibendrinimas
1. Kas, Jūsų požiūriu, seniūnijoje yra vietos bendruomenės: pasyvūs stebėtojai; iniciatyvūs dalyviai; nesutelktos bendruomenės? Savo nuomone trumpai pagrįskite.	1.1 Vietos bendruomenių iniciatyvumas sukuria prielaidas užtikrinti vietos bendruomenės interesų realizavimą ir seniūno funkcijų įgyvendinimą.
2. Kaip vertinate seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą siekiant bendrų tikslų? Ar šis bendradarbiavimas, jūsų požiūriu, prisideda prie seniūnų funkcijų įgyvendinimo?	2.1 Seniūnui ir vietos bendruomenei bendradarbiaujant tarpusavyje galima išspręsti tokias problemas, kurių atskirai galbūt negalėtų išspręsti seniūnas ar bendruomenė; 2.2 Seniūnas – tarpininkas tarp vietos bendruomenių ir savivaldybės institucijų. 2.3 Seniūnas atlieka ne tik administracinį seniūnijų valdymą, tačiau užima ir labai stiprias pozicijas skatinant gyventojų iniciatyvas, motyvuojant juos dalyvauti pokyčių valdymo procese.
3. Kaip manote, ar šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimą, turi trūkumų? Jeigu atsakėte teigiamai, kaip siūlytumėte ją tobulinti?	3.1 Seniūno teisinis santykis su gyvenamosios vietovės bendruomenėmis ir jų atstovais – seniūnaičiais yra apibrėžiamas Vietos savivaldos įstatyme. 3.2 Nepaisant to, seniūnams nėra privaloma vadovautis seniūnaičių sueigos priimtais sprendimais, kadangi jie yra tik rekomendacinio pobūdžio. Tai sukuria prielaidas atsirasti situacijoms, kai vietos bendruomenės nuomonės yra nepaisoma, sprendimai priimami neatsižvelgiant į seniūnaičių sueigos rekomendacijas.
4. Kaip manote, ar šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimą, turi trūkumų? Jeigu atsakėte teigiamai, kaip siūlytumėte ją tobulinti?	4.1 Santykiai tarp seniūno ir bendruomeninių organizacijų yra neformalūs. Teisės aktai nenumato seniūno pareigos konsultuotis su bendruomeninėmis organizacijomis organizuojant viešųjų paslaugų teikimą, sprendžiant vietos bendruomenėse kylančias problemas, numatant seniūnijos vystymosi perspektyvas.
5. Kaip skatinamas bendradarbiavimas Kauno rajono savivaldybės seniūnijose tarp seniūnų ir vietos bendruomenių?	5.1 Seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas sukuria prielaidas vietos gyventojams aktyviau įsitraukti į vietos reikalų tvarkymą bei išreikšti savo poziciją seniūnijai aktualiais klausimais; 5.2 Šis bendradarbiavimas svarbus siekiant užtikrinti priimamų sprendimų skaidrumą, didesnę gyventojų pasitikėjimą savivaldybės institucijomis, savivaldybės institucijų atskaitomybę ir kokybiškesnį gyvenamosiose vietovėse kylančių problemų sprendimą; 5.3 Nėra informacijos apie praktiškai savivaldybės institucijų, seniūnijų įgyvendintas iniciatyvas siekiant minėtų subjektų bendradarbiavimo užtikrinimo.
6. Ar Jūsų seniūnijoje yra sudaryta Vietos bendruomenės taryba, galbūt esate jos nariu?	6.1 Kauno rajono savivaldybės taryba įgyvendindama priėmė nutarimą, kuriame numatė, kad Kauno rajono savivaldybės seniūnijose bus sudaromos Vietos bendruomenių tarybos. Tačiau nėra informacijos,

	<p>kokiose seniūnijose VBT buvo sudarytos.</p> <p>6.2 Į VTB tarybos sudėtį įeina: seniūnai, seniūnaičiai, bendruomeninių organizacijų atstovai, gyvenamosios vietovės bendruomenės gyventojai. Tai sukuria prielaidas teisinių santykių atsiradimui tarp šių subjektų.</p>
<p>7. Akademijos seniūnijoje nėra įsteigtų bendruomeninių organizacijų, NVO. Kaip manote, kokie veiksniai lemia tokią situaciją? <i>(Klausimas Akademijos seniūnijos ekspertams)</i></p>	<p>7.1 Akademijos seniūnijoje nėra įsteigtų bendruomeninių organizacijų, NVO. Nevyksta gyventojų įtraukimas į sprendimų priėmimo procesą per bendruomenines organizacijas, NVO.</p> <p>7.2 Seniūnai neturi galimybės išsiginčyti į gyvenamosiose vietovėse kylančias problemas bendradarbiaujant su minėtomis organizacijomis.</p>
<p>8. Kaip Jūsų seniūnijoje yra įgyvendinamos seniūno funkcijos, susijusios su vietos gyventojų įtraukimu į sprendimų priėmimo procesą? (Pvz.: Organizuojamos gyventojų, seniūnaičių sueigos? Sueigose svarstomos seniūnijų metinės veiklos ataskaitos? Seniūnas organizuoja gyventojų susitikimus su savivaldybės institucijų pareigūnais? Ir pan.)</p>	<p>8.1 Vietos savivaldos įstatymas numato seniūno funkcijas, kurias įgyvendindamas seniūnas turi: organizuoti gyventojų ir seniūnaičių sueigas; organizuoti gyventojų susitikimus su savivaldybės institucijų pareigūnais ir pan.</p> <p>8.2 Nėra informacijos, kaip šios funkcijos įgyvendinamos praktiškai.</p>
<p>9. Kaip manote, ar Vietos savivaldos įstatyme numatytos seniūno funkcijos užtikrina seniūnijos gyventojų aptarnavimą bei jų įtraukimą į sprendimų priėmimo procesą? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.</p>	<p>9.1 Seniūnams trūksta platesnių įgaliojimų priimančiam sprendimus dėl vietos bendruomenėje kylančių problemų;</p> <p>9.2 Teisiškai nėra užtikrinimas bendradarbiavimas tarp seniūno ir bendruomeninių organizacijų.</p>
<p>10. Kurios seniūno funkcijos, Jūsų požiūriu, yra praktiškai neįgyvendinamos arba įgyvendinamos tik iš dalies? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.</p>	<p>10.1 Dažnas atvejis, kai vietos bendruomenės nėra įtraukiamos į sprendimų priėmimo procesą savivaldybėje, seniūnai nesikonsultuoja su gyvenamosios vietovės bendruomeninių atstovais, gyventojai nėra informuojami arba informuojami minimaliai apie savivaldybės tarybos sprendimus, seniūnijai aktualius klausimus ir pan. Iš to galime daryti prielaidą, kad seniūnų funkcijų, susijusių su seniūno ir vietos bendruomeninių bendravimu, įgyvendinimas yra problematiškas, tam neskiriama pakankamai dėmesio.</p>
<p>11. Kaip manote, kokie veiksniai trukdo įgyvendinti seniūnams pavestas funkcijas?</p>	<p>11.1 Seniūno funkcijos, susijusios su seniūno ir vietos bendruomeninių bendradarbiavimu, jų įtraukimu į sprendimų priėmimo procesą nėra įgyvendinamos arba įgyvendinamos tik iš dalies;</p> <p>11.2 Aktualu išsiaiškinti veiksniai, kurie trukdo įgyvendinti seniūnams pavestas funkcijas.</p>
<p>12. Kaip manote, kokie savivaldybės, seniūnų bei vietos bendruomeninių veiksmų paskatintų seniūno funkcijų įgyvendinimą?</p>	<p>12.1 Seniūnas bendradarbiauja su savivaldybės institucijomis: tarybos nariais bei administracijos direktoriumi; savivaldybės administracija; savivaldybės įstaigomis, esančiomis seniūnijos teritorijoje, seniūnijos gyventojais, nevyriausybinėmis bei bendruomeninėmis organizacijomis;</p> <p>12.2 Sklandus seniūno bendradarbiavimas su minėtais subjektais užtikrina seniūno funkcijų įgyvendinimą.</p>

Civilinės metrikacijos skyrius	Biudžeto ir finansų skyrius	Aplinkos skyrius
Kultūros, švietimo ir sporto skyrius	Buhalterinės apskaitos skyrius	Bendrasis skyrius
Savivaldybės gydytojas	Centralizuotas vidaus auditas	Ekonomikos skyrius
Socialinės paramos skyrius	Personalo skyrius	Kelių ir transporto skyrius
Tarpžinybinis archyvas	Teisės skyrius	Žemės ūkio skyrius
Vaiko teisių apsaugos skyrius	Urbanistikos skyrius	Seniūnijos

Šaltinis: Kauno rajono savivaldybės tinklapis, www.krs.lt. [žiūrėta 2015 02 01]

Kokybinio tyrimo klausimai (seniūnaičiams, bendruomeninių organizacijų atstovams)

Gerbiamas Eksperte, esu Erika Jablonskytė, Mykolo Romerio universiteto VI kurso studentė. Rašau magistro baigiamąjį darbą, kurio tema: "Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose: situacija ir perspektyvos". Jūsų, kaip ekspertų, atsakymai suteiks kokybiškos informacijos vertinant seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes, gyvenamosios vietovės bendruomenių, jų atstovų - seniūnaičių bei bendruomeninių organizacijų narių galimybes bendradarbiauti su seniūnu, siekiant įsitraukti į sprendimo priėmimo procesą seniūnijoje/savivaldybėje. Taip pat atsakymai padės nustatyti veiksnius, kurie galbūt daro įtaką seniūno funkcijų įgyvendinimui bei priemonės, kuriomis būtų galima skatinti minėtų subjektų aktyvesnį bendradarbiavimą, siekiant vietos gyventojų interesų užtikrinimo.

Ačiū, kad skyrėte laiko!

1. Kas, Jūsų požiūriu, seniūnijoje yra seniūnas: seniūnijos administratorius; tarpininkas tarp vietos bendruomenės ir savivaldybės institucijų; vietos bendruomenės lyderis? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.
2. Kaip vertinate seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą siekiant bendrų tikslų? Ar šis bendradarbiavimas, jūsų požiūriu, prisideda prie seniūnų funkcijų įgyvendinimo?
3. Kaip manote, ar šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimą, turi trūkumų? Jeigu atsakėte teigiamai, kaip siūlytumėte ją tobulinti?
4. Kaip manote, ar šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimą, turi trūkumų? Jeigu atsakėte teigiamai, kaip siūlytumėte ją tobulinti?
5. Kaip skatinamas bendradarbiavimas Kauno rajono savivaldybės seniūnijose tarp seniūnų ir vietos bendruomenių?
6. Ar Jūsų seniūnijoje yra sudaryta Vietos bendruomenės taryba, galbūt esate jos nariu?
7. Akademijos seniūnijoje nėra įsteigtų bendruomenių organizacijų, NVO. Kaip manote, kokie veiksniai lemia tokią situaciją? (*Klausimas Akademijos seniūnijos ekspertams*)
8. Kaip vertinate Jūsų seniūnijos seniūno funkcijų įgyvendinimą, siekiant vietos bendruomenės narių įtraukimo į sprendimo priėmimo procesą? (Pvz. Ar esate informuojami apie savivaldybėje priimamus sprendimus? Ar seniūnas šaukia seniūnijai priskirtos teritorijos gyventojų sueigas ir organizuoja gyventojų susitikimus su savivaldybės ir valstybės institucijų pareigūnais? Ar aptaria seniūnijos metinį veiklos planą?)
9. Kaip vertinate Jūsų seniūnijos seniūno funkcijų įgyvendinimą, siekiant užtikrinti sklandų seniūnijos gyventojų „aptarnavimą“? (Pvz. prašymų ir skundų nagrinėjimas; tam tikrų notarinių veiksmų atlikimas; leidimų prekybai išdavimas ir pan.)

10. Kurios seniūno funkcijos, Jūsų požiūriu, yra praktiškai neįgyvendinamos arba įgyvendinamos tik iš dalies? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.
11. Kaip manote, kokie veiksniai gali trukdyti įgyvendinti seniūnams pavestas funkcijas?
12. Kaip manote, kokie savivaldybės, seniūnų bei vietos bendruomenių veiksmai paskatintų seniūno funkcijų įgyvendinimą?

Kokybinio tyrimo klausimai (seniūnams, seniūnijos darbuotojams)

Gerbiamas Eksperte, esu Erika Jablonskytė, Mykolo Romerio universiteto VI kurso studentė. Rašau magistro baigiamąjį darbą, kurio tema: "Seniūno funkcijų įgyvendinimas Kauno rajono savivaldybės Akademijos ir Samylų seniūnijose: situacija ir perspektyvos". Jūsų, kaip eksperto, atsakymai suteiks kokybiškos informacijos vertinant seniūno funkcijų įgyvendinimo galimybes, gyvenamosios vietovės bendruomenių, jų atstovų - seniūnaičių bei bendruomeninių organizacijų narių galimybes bendradarbiauti su seniūnu, siekiant įsitraukti į sprendimo priėmimo procesą seniūnijoje/savivaldybėje. Taip pat atsakymai padės nustatyti veiksnius, kurie galbūt daro įtaką seniūno funkcijų įgyvendinimui bei priemones, kuriomis būtų galima skatinti minėtų subjektų aktyvesnį bendradarbiavimą, siekiant vietos gyventojų interesų užtikrinimo.

Ačiū, kad skyrėte laiko!

Bendri duomenys apie ekspertą

Eksperto pareigos: _____

Eksperto darbo stažas įstaigoje: _____

1. Kas, Jūsų požiūriu, seniūnijoje yra vietos bendruomenės: pasyvūs stebėtojai; iniciatyvūs dalyviai; nesutelktos bendruomenės? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.
2. Kaip vertinate seniūno ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą siekiant bendrų tikslų? Ar šis bendradarbiavimas, jūsų požiūriu, prisideda prie seniūnų funkcijų įgyvendinimo?
3. Kaip manote, ar šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir seniūnaičių bendradarbiavimą, turi trūkumų? Jeigu atsakėte teigiamai, kaip siūlytumėte ją tobulinti?
4. Kaip manote, ar šiuo metu sukurta teisinė bazė, kuri reglamentuoja seniūno ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimą, turi trūkumų? Jeigu atsakėte teigiamai, kaip siūlytumėte ją tobulinti?
5. Kaip skatinamas bendradarbiavimas Kauno rajono savivaldybės seniūnijose tarp seniūnų ir vietos bendruomenių?
6. Ar Jūsų seniūnijoje yra sudaryta Vietos bendruomenės taryba, galbūt esate jos nariu?
7. Akademijos seniūnijoje nėra įsteigtų bendruomenių organizacijų, NVO. Kaip manote, kokie veiksniai lemia tokią situaciją? (*Klausimas Akademijos seniūnijos ekspertams*)
8. Kaip Jūsų seniūnijoje yra įgyvendinamos seniūno funkcijos, susijusios su vietos gyventojų įtraukimu į sprendimų priėmimo procesą? (Pvz.: Organizuojamos gyventojų, seniūnaičių sueigos? Sueigose svarstomos seniūnijų metinės veiklos ataskaitos? Seniūnas organizuoja gyventojų susitikimus su savivaldybės institucijų pareigūnais? Ir pan.)

9. Kaip manote, ar Vietos savivaldos įstatyme numatytos seniūno funkcijos užtikrina seniūnijos gyventojų aptarnavimą bei jų įtraukimą į sprendimo priėmimo procesą? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.
10. Kurios seniūno funkcijos, Jūsų požiūriu, yra praktiškai neįgyvendinamos arba įgyvendinamos tik iš dalies? Savo nuomonę trumpai pagrįskite.
11. Kaip manote, kokie veiksniai gali trukdyti įgyvendinti seniūnams pavestas funkcijas?
12. Kaip manote, kokie savivaldybės, seniūnų bei vietos bendruomenių veiksmai paskatintų seniūno funkcijų įgyvendinimą?